תנ״ך · אחרונים · מצודת ציון · כתובים

מצודת ציון על איוב

רבי דוד אלטשולר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מצודת ציון על איוב

רבי דוד אלטשולר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מצודת-ציון-על-איוב/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 5
פרק ג 6
פרק ד 8
פרק ה 10
פרק ו 12
פרק ז 14
פרק ח 16
פרק ט 17
פרק י 19
פרק יא 20
פרק יב 22
פרק יג 23
פרק יד 25
פרק טו 26
פרק טז 29
פרק יז 31
פרק יח 32
פרק יט 34
פרק כ 36
פרק כא 38
פרק כב 40
פרק כג 42
פרק כד 43
פרק כה 45
פרק כו 45
פרק כז 47
פרק כח 48
פרק כט 50
פרק ל 51
פרק לא 54
פרק לב 57
פרק לג 58
פרק לד 60
פרק לה 62
פרק לו 63
פרק לז 65
פרק לח 67
פרק לט 70
פרק מ 73
פרק מא 76
פרק מב 79

פרק א

פסוק ג
צמד. זוג וכן ויקח צמד בקר (ש"א יא) על כי דרכם ללכת מצומדים ומחוברים יחד:

פסוק ה
הקיפו. סבבו כמו הקף פעם אחת (יהושע ו':י"א):
ויקדשם. ענין הזמנה כמו התקדשו למחר (במדבר יא):
וברכו. לשון כנוי כלפי מעלה:

פסוק ו
בני האלהים. הם המלאכים הקרובים אל השכינה להיות מבני ביתה וכן ויריעו כל בני אלהים (לקמן לח):
על ה'. סמוך לו וכן החונים עליו (במדבר ב) ואמר בלשון בני אדם:
השטן. מלאך מקטרג:

פסוק ז
משוט. ענין ההליכה אנה ואנה כמו שטו העם ולקטו (שם יא):

פסוק י
שכת. ענין גדר כמו הסר משוכתו (ישעיה ה):

פסוק יא
וגע. מל' נגיעה:
על פניך. בעבור כעסך וכן אתן את פני (ויקרא כ':ג') וזה על כי בהפנים יוכר הכעס:
יברכך. לשון כנוי כלפי מעלה:

פסוק יד
ומלאך. שליח:

פסוק טו
ותפול. ענין חנייה כמו נופלים בעמק (שופטים ז):
ואמלטה. ענין הצלה:

פסוק טז
אש אלהים. דרך המקרא שרוצה להגדיל דבר מה סומכו למלת השם וכן ארזי אל (תהלים פ):

פסוק יז
ראשים. חלקים כמו וראש אחד בא (שופטים ט':ל"ז):
ויפשטו. מל' התפשטות ושטיחה:

פסוק יט
מעבר. מפאת:
פנות. זויות:

פסוק כ
מעילו. שם מלבוש מה:
ויגז. ותלש כמו קרחי וגזי (מיכה א):

פסוק כא
יצתי. כמו יצאתי באל"ף:

פסוק כב
נתן. ענייננו האמירה על הדבר וכן נתנו לדוד רבבות (ש"א יח) ויתכן שהוא מל' שם יתנו צדקות ה' (שופטים ה):
תפלה. ענין דבר גרוע שאין בו טעם וכן ובנביאי שומרון ראיתי תפלה (ירמיה כג):

פרק ב

פסוק ג
ועודנו. ועודו הוא:
ותסיתני. מל' הסתה ופתוי:
לבלעו. להשחיתו כמו בלע ה' (איכה ב):

פסוק ז
מכף רגלו. כמו שנקרא תוך היד כף כן נקראה תחתית הרגל:
קדקדו. הוא אמצעית הראש מקום יחולק שם השער אילך ואילך:

פסוק ח
להתגרד. ענין חיכוך ובדרז"ל גורד כדרכו ואינו חושש (שבת קמז):

פסוק ט
ברך. לשון כנוי כלפי מעלה:

פסוק י
הנבלות. פחותות וגרועות:

פסוק יא
ויועדו. מלשון וועד ואסיפה:

פרק ג

פסוק ב
ויען. עניינו הרמת קול וכן וענו הלוים וגו' קול רם (דברים כ"ז:י"ד):

פסוק ג
אולד. אמר דבריו כאלו ידבר קודם הלידה:

פסוק ד
תופע. תזרח כמו הופיע מהר פארן (שם לג):
נהרה. אורה כמו ונהורא עמיה שרא (דניאל ב':כ"ב):

פסוק ה
יגאלהו. כמו יגעלהו בעי"ן ועניינו טנוף ולכלוך וכן לחם מגואל (מלאכי א):
וצלמות. צלו של מות הוא חשכת הקבר:
יבעתוהו. מל' בעתה וחרדה:
כמרירי. ענין חמימה כמו כתנור נכמרו (איכה ה':י') ובאה בהכפל למ"ד הפעל על משקל סגריר (משלי כז):

פסוק ו
אופל. חשך עב:
יחד. מל' אחד:

פסוק ז
גלמוד. יחידי כמו עדת חנף גלמוד (לקמן טו):

פסוק ח
יקבהו. ענין קללה כמו לכה קבה לי (במדבר כ"ב:י"א):
העתידים. המוכנים כמו להיות עתידים ליום הזה (אסתר ג':י"ד):
עורר. מל' התעוררות:
לויתן. ענין אבלות ובירושלמי לא תעורר אשה לויתה במועד (מ"ק פרק משקין):

פסוק ט
נשפו. תחלת הלילה וסופו שניהם קרואים נשף ובדרז"ל תרי נשפי הוו וכו' (ברכות ג) והוא ענין חשך כמו בנשף בערב יום (משלי ז':ט'):

בעפעפי. הוא אישון העין והושאל לבקיעת אור השחר והוא האור הנוצץ בפאת המזרח טרם יגלה השמש שהוא נראה כפתיחת העין:

פסוק יא

אמות. אמר דבריו כאלו ידבר עד לא יולד:

ואגוע. ואמות כמו כי גוע אהרן (במדבר כ׳:כ״ט):

פסוק יב

קדמוני. באו לפני כמו ולא יקדמנה מגן (ישעיהו ל״ז:ל״ג):

ומה. ענינו כמו למה וכן מה יתאונן אדם (איכה ג׳:ל״ט):

פסוק יד

למו. לעצמם:

פסוק טז

טמון. מכוסה ונסתר:

כעוללים. כן יקרא התינוק הרך כמו עוללי טפוחים (שם ב) וכן יקרא במעי האם:

פסוק יח

שאננו. מל׳ שאנן והשקט:

נוגש. מל׳ נגישה וכפיה:

פסוק יט

חפשי. ענין חרות כמו יצא לחפשי חנם (שמות כא):

פסוק כ

למה יתן. מי שבידו ליתן וקצר בדבר המובן מאליו וכמוהו רבים:

פסוק כא

המחכים. המקוים כמו וחכיתי לה׳ (ישעיה ח):

ויחפרוהו. מל׳ חפירה ור״ל יחפשו כי המחפש חופר בקרקע:

ממטמונים. מאוצרות כי הדרך להניחם במקום טמון ונסתר:

פסוק כב

אלי גיל. אל גיל:

פסוק כג

ויסך. ענין גדר כמו אתה שכת בעדו (לעיל א):

פסוק כד

ויתכו. ענין שפיכה ויציקה כמו עד נתך מים (שמואל ב כ״א:י׳):

שאגותי. צעקותי:

פסוק כה

כי פחד פחדתי. אשר פחד פחדתי וכן כי גוע אהרן (במדבר כ׳:כ״ט):

ויאתיני. באה עלי כמו אתא בקר (ישעיה כא):

יגורתי. ענין פחד כמו ויגר מואב (במדבר כב):

יבא לי. כמו בא לי:

פסוק כו

נחתי. מל׳ נחת ומנוחה:

פרק ד

פסוק א

ויען. מל׳ עניה ותשובה:

פסוק ב

הנסה. מל׳ נסיון והיא בה״א התימה:

תלאה. ענין עייפות ויגיעה כמו את כל התלאה (שמות יא):

ועצור. ענין מניעה ועכבה כמו שרים עצרו במילים (לקמן כט):

במילין. ענין דבור:

פסוק ג

רפות. מל׳ רפיון:

פסוק ד

כושל. ענין נפילת הכח והתשות:

כורעות. היא הנפילה על הברכים:

תאמץ. תחזק:

פסוק ה

ותלא. כמו ותלאה:

עדיך. אליך כמו ועדיכם אתבונן (לקמן לב):

פסוק ו

כסלתך. ענין בטחון ותקוה כמו אשר יקוט כסלו (לקמן ח):

ותום. הוי״ו באה במקום עם וכן ויוסף היה במצרים (שמות א׳:ה׳) ור״ל עם יוסף שהיה במצרים:

פסוק ז
נא. עתה:

ואיפה. איה פה:

נכחדו. נכרתו כמו ותכחד מן הארץ (שם ט):

פסוק ח
עמל. ענינו עול:

פסוק ט
מנשמת. ענין נשיבה וכן מנשמת רוח אפו (שמואל ב כ"ב:ט"ז):

יכלו. מל' כליון:

פסוק י
שחל. וכפירים ליש ולביא המה שמות הארי זכר ונקבה אלא שזה גדול מזה:

נתעו. מל' תועה וענינו מי שאינו יודע מה לעשות:

פסוק יא
יתפרדו. יתפזרו:

פסוק יב
שמץ. ענין מעט ומשהו וכן ומה שמץ דבר (לקמן כו):

פסוק יג
בשעיפים. ענין מחשבה וכן לכן שעיפי ישיבוני (לק' כ):

מחזיונות. ענין ראיה כמו ואתה תחזה (שמות יח):

תרדמה. היא שינה עמוקה:

פסוק יד
קראני. מל' מקרה:

פסוק טו
ורוח. ר"ל המלאך:

יחלוף. יעבור כמו חלף הלך לו (ש"ה ב):

תסמר. מל' מסמר ויתד ור"ל נתקשה כמסמר וכן סמר מפחדך בשרי (תהילים קי"ט:ק"כ):

פסוק טז
ולא אכיר. הוי"ו היא כטעם אעפ"כ וכן הנמלים וגו' ויכינו וגו' (משלי ל):

תמונה. צורה:

דממה. מל' דמיה ושתיקה:

פסוק יח
יאמין. ענינו קיום וכן יתד במקום נאמן (ישעיהו כ"ב:כ"ג):
תהלה. ענין אורה כמו בהלו נרו (לקמן כט):

פסוק יט
אף שוכני. תחסר מלת כי וכאומר אף כי והוא ענין כ"ש כמו אף כי אש אכלתהו (יחזקאל ט"ו:ה'):
חומר. טיט:
עש. ענין הבלוי וההפסד כמו עששה מכעס (תהלים ו):

פסוק כא
יתרם. ענין רבוי ותוספת:

פרק ה

פסוק ב
כעש. כמו כעס בסמ"ך:
ופותה. מל' פתוי:

פסוק ה
ואל. הוא כמו ואת וכן וירדפו אל מדין (שופטים ז':כ"ה) וענינו מן כמו כצאתי את העיר (שמות ט':כ"ט):
מצנים. המ"ם נוספת וענינו קוצים וכן צנים פחים (משלי כב):
ושאף. ענין בליעה והמשכה אל הפה כמו שאפה רוח (ירמיה ב):
צמים. כמו צמאים:
חילם. עשרם:

פסוק ו
און. ענין שבר:

פסוק ז
רשף. גחלת אש כמו רשפיה רשפי אש (ש"ה ח):

פסוק יא
וקודרים. ענין שחרות כמו שמש וירח קדרו (יואל ב):
שגבו ישע. כמו שגבו בישע:

פסוק יב
תושיה. מל' יש:

פסוק יג
נפתלים. עקשים כמו אין בהם נפתל (משלי ח':ח'):

פסוק יד
יומם. ביומם:

יפגשו. יפגעו:

יממשו. ענין החיפוש בידים להשמר ממכשול כמו כאשר ימשש העור (דברים כ"ח:כ"ט):

פסוק טז
קפצה. ענין סתימה וכן וכל עולה קפצה פיה (תהילים ק"ז:מ"ב):

פסוק יח
ויחבש. מל' תחבושת ורפואה כמו לחבוש לנשברי לב (ישעיהו ס"א:א'):

ימחץ. ענין הכאה כמו מחץ ראש (תהלים ק'):

פסוק כא
בשוט. ענין ההליכה אנה ואנה כמו משוט בארץ (לעיל א):

פסוק כב
ולכפן. ענין אסיפה וכן כפנה שרשיה (יחזקאל י"ז) ובדרז"ל יש כנופיא (שבת ס) ועם הוא הפוך:

פסוק כד
ופקדת. ענין זכרון והשגחה כמו פקד פקדתי (שמות ג):

נוך. מל' נוה ומדור:

תחטא. ענינו חסרון כמו קולע וגו' ולא יחטיא (שופטים כ):

פסוק כו
בכלח. עת זקנה וכן עלימו אבד כלח (לקמן ל):

אלי קבר. אל קבר:

כעלות. ענין סלוק כמו אל תעלני בחצי ימי (תהילים ק"ב:כ"ה):

גדיש. כרי מן עמרי תבואה:

פרק ו

פסוק ב

לו. ענינו כמו אם וכן לו החייתם אותם (שופטים ח׳:י״ט):

כעשי. כמו כעסי בסמ״ך:

והותי. ענין שברון רוח כמו הוה על הוה (יחזקאל ז׳:כ״ו):

פסוק ג

לעו. ענין מגומגם ונשחת כמו ושתו ולעו (עובדיה א):

פסוק ד

חמתם. ארסם כמו חמת תנינים (דברים לב):

בעותי. מל׳ בעתה וחרדה:

פסוק ה

הינהק. כן נקרא קול צעקת הפרא והוא מל׳ ונאק נאקות (יחזקאל ל׳:כ״ד) בחלוף ה״א באל״ף וכן בין שיחים ינהקו (לקמן ל):

יגעה. כן יקרא קול צעקת השור כמו הלוך וגעו (ש״א ו):

בלילו. מל׳ בלבול וערבוב:

פסוק ו

תפל. ענינו דבר שאינו מתוקן כל צרכו וכן טחים אותו תפל (יחזקאל י״ג:י׳):

בריר. רוק הפה כמו ויורד רירו (ש״א כא):

חלמות. ענין בריאות וחוזק כמו ותחלימני והחייני (ישעיה לח):

פסוק ז

מאנה. מל׳ מיאון:

כדוי. מל׳ מדוה וחלי:

לחמי. כן יקרא הבשר וכן ולחמם כגללים (צפני׳ א):

פסוק ט

ויואל. וירצה כמו ויואל משה (שמות ב):

יתר. מל׳ התרה ופתיחה:

ויבצעני. ענין השלמה כמו וידיו תבצענה (זכריה ד):

פסוק י

ואסלדה. ענין חמום וכויה ובדרז״ל יד סולדת בהן (שבת מ):

בחילה. מל׳ חלחלה ורעדה:

כחדתי. ענין מניעה והעלמה כמו לא כחדו (ישעי' ג):

פסוק יא

איחל. מל' תוחלת ותקוה:

פסוק יג

ותושיה. מל' יש:

פסוק יד

למס. מל' המסה והמגה:

חסד. ענינו חרפה כמו חסד הוא (ויקרא כ):

פסוק טו

כאפיק. ענינו זרם מרוצת המים כמו כאפיקים בנגב (תהלים קכו):

פסוק טז

הקודרים. ענין שחרות וחושך כמו שמש וירח קדרו (יואל ב':י'):

מני. מן:

קרח. הוא הגליד הנקפי מהקור כמו משליך קרחו כפיתים (תהילים קמ"ז:י"ז):

יתעלם. מל' העלם ומכוסה:

פסוק יז

יזורבו. כמו יצרבו כי זסשר"ץ מתחלפים והוא מענין חמום כמו צרבת השחין (ויקרא יג):

נצמתו. ענין כריתה כמו לבקרים אצמית (תהלים קא):

נדעכו. עין ניתור וקפיצה כמו דעכו כאש קוצים (שם קיח):

פסוק יח

ילפתו. ענין אחיזה כמו וילפת שמשון (שופטים טז):

בתוהו. במקום שממה:

פסוק יט

קוו. מל' קו וחבל:

פסוק כ

עדיה. אליה כמו תגע עדיך (לעיל ד):

ויחפרו. ענין בושה:

פסוק כא

חתת. שבר כמו חתתה קשתותם (ירמיה נא):

פסוק כב
הבו. תנו:

פסוק כג
צר. שונא:

עריצים. חזקים:

פסוק כד
הורוני. למדוני כמו את מי יורה דעה (ישעיהו כ"ח:ט'):

פסוק כה
נמרצו. נתחזקו כמו וחבל נמרץ (מיכה ב):

ומה. הוי"ו הוא במקום אבל:

יוכיח. ענין ברור דברים כמו והוכיח בדברים (מ"ב יט):

פסוק כו
נואש. ענין דבר שאין בו ממש ואין לחשוש עליו וכן ותאמרי נואש (ירמיה ב):

פסוק כז
ותכרו. ותחפרו כמו בור כרה (תהלים ז):

פסוק כח
הואילו. התרצו כמו ויאל משה (שמות ב):

ועל פניכם. לפניכם כמו על פני (שם ב):

פסוק כט
שובו. התעכבו כמו לא ישבו בארץ ה' (הושע ט':ג'):

פסוק ל
הוות. דברי רשע ושבר:

פרק ז

פסוק א
צבא. קץ וזמן וכן חליפות וצבא עמדי (לקמן י):

פסוק ב
ישאף. יתאוה כמו אל תשאף הלילה (לקמן לו):

פסוק ג
מנו. הזמינו כמו וימן ה' דג (יונה ב':א'):

פסוק ד
ומדד. מל' נדידה:
נשף. ערב כמו נשף חשקי (ישעיה כא):

פסוק ה
וגוש עפר. חתיכת עפר ובדרז"ל גזרו על גושה (שבת טו):
רגע. נתבקע כמו ואל רגעי ארץ (תהלים לה):
וימאס. מל' המסה:

פסוק ו
ארג. כן יקרא הכלי אשר ישליך האורג בין חוטי השתי:
באפס. מבלי:

פסוק ח
תשורני. תראני כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כ"ד:י"ז):

פסוק יא
אחשך. אמנע ואחדל:
אשיחה. מל' שיחה ודבור:

פסוק יב
תנין. זה הלויתן כת"י:

פסוק יג
ערשי. מטתי כמו ערשו ערש ברול (דברים ג':י"א):
ישא. תבער ותלהט כמו ותשא הארץ מפניו (נחום א':ה'):
בשיחי. ענייני ספור התלאות כמו מרוב שיחי וכעסי (ש"א א):

פסוק יד
וחתתני. ענין שבר כמו תראו חתת (לעיל ו):
מחזיונות. ענין ראיה כמו ואתה תחזה (שמות י"ח:כ"א) ור"ל הדמיונות שרואים בחלום וכפל הדבר במ"ש:
תבעתני. מל' בעתה וחרדה:

פסוק טו
מעצמותי. האברים יקראו עצמות כי הם המעמידים אותם:

פסוק יז
תשית. תשים:

פסוק יח
ותפקדנו. תשגיח בו כמו ופקדת נוך (לעיל ה):
לבקרים. בכל בקר וכן חדשים לבקרים (איכה ג):

פסוק יט
תשעה. תחדל כמו השע ממני ואבליגה (תהלים לט):

פסוק כ
למפגע. ענין הכאת מכת מות כמו גש פגע בו (ש"ב א):

פסוק כא
ומה. ולמה וכן מה יתאונן (איכה ג):
שחרתני. תדרוש אותי כמו שוחר טוב (משלי יא):

פרק ח

פסוק ב
ורוח. ענינו כעס כמו הניחו את רוחי (זכריה ו':ח'):
כביר. חזק כמו אל כביר (לקמן לו):

פסוק ד
וישלחם. גרשם כמו שלח מעל פני (ירמיהו ט"ו:א') והוי"ו היא במקום אז וכן אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי וגו' (ויקרא כ"ו:ג') ור"ל אז נתתי וגו':
ביד. במקום כמו יד אבשלום (ש"ב יח):

פסוק ו
זך. מל' זכות ובהירות:

פסוק ז
מצער. מעט כמו הלא מצער היא (בראשית י"ט:כ'):
ישגה. יתגדל כמו כארז בלבנון ישגה (תהילים צ"ב:י"ג):

פסוק ח
רישון. כמו ראשון:

פסוק ט
תמול. אתמול:

פסוק יא
היגאה. היגדל כמו כי גאו המים (יחזקאל מ"ז:ה'):

בצה. טיט הלח כמו הטבעו בבוץ רגליך (ירמיהו ל"ח:כ"ב):
אחו. שם צמח מה וכן ותרענה באחו (בראשית מא):

פסוק יב
באבו. ר"ל בלחלוח הראוי לו לפי טבע הצמח ההוא וכן באיבי הנחל (ש"ה ו) ור"ל בצמחי הנחל הלחים:
יקטף. יכרת וישבר כמו רך אקטף (יחזקאל יז):

פסוק יג
חנף. כן יקרא הרשע על כי מחניף ליצרו וממלא פתוייו:

פסוק יד
יקוט. יוכרת כמו ונקטו בפניהם (שם ז):
כסלו. בטחונו כמו יראתך כסלתך (לעיל ד):
עכביש. שממית:

פסוק טז
רטוב. מלוחלח:
יונקתו. ענפיו הרכים כמו ויעל כיונק לפניו (ישעיהו נ"ג:ב'):

פסוק יז
גל. מעין כמו גולת מים (יהושע טו):
יסובכו. יתאחזו כמו עד סירים סבוכים (נחום א):
יחזה. ענין גבול כמו מחוז חפצם (תהלים קו):

פסוק יח
יבלענו. ישחיתנו:

פסוק יט
דרכו. ענין סדר והנהגה:

פסוק כא
ימלה. כמו ימלא באל"ף:

פרק ט

פסוק ו
יתפלצון. יחרדון כמו ותכסני פלצות (שם נה):

פסוק ז
לחרס. לשמש כמו מלמעלה החרס (שופטי' ח):
יחתום. יסגיר כמו כי חתום הוא (ישעיה כט):

פסוק יא
ויחלוף. ענין העברה כמו חלף הלך לו (ש"ה ב):

פסוק יב
יחתוף. כמו יחטוף בט"ת וענינו מהירות הלקיחה וכן כחתף תארב (משלי כג):

פסוק יג
שחחו. כפפו כמו וישח אדם (ישעיה ב):
רהב. ענין גאוה והתחזקות כמו ורהבם עמל (תהלים צ):

פסוק טו
למשופטי. כמו לשופטי:

פסוק יז
בשערה. כמו בסערה בסמ"ך:
ישופני. יכתת אותי כמו הוא ישופך ראש (בראשית ג':ט"ו):
פצעי. הוא מכה המוציאה דם:

פסוק יח
יתנני. ענין עזיבה וכן ולא נתן סיחון (במדבר כא):
רוחי. על הנשימה יאמר:

פסוק יט
יועידני. ענינו עת קבוע וכן מי כמוני ומי יועידני (ירמיהו מ"ט:י"ט):

פסוק כג
שוט. שרביט כמו שוט לסוס (משלי כו):
למסת. מלשון המסה והמגה:

פסוק כו
יטוש. ימהר ויפרח כי כנשר חש לאכול (חבקוק א':ח') תרגומו דטוס למיכל:

פסוק כז
שיחי. ספור התלאות:
פני. כעסי כמו אתן את פני (ויקרא כ':ג'):
ואבליגה. אתחזק כמו המבליג שוד (עמוס ה):

פסוק כח
יגורתי. אאסוף כמו אוגר בקיץ (משלי י):

פסוק כט
איגע. מל' יגיע:

פסוק ל
והזכותי. מל' זכות ובהירות:

בבור. שם עשב המנקה וקרוי בורית ויקרא גם אהל בדוז"ל (שבת צ):

פסוק לא
בשחת. בבור:

תטבלני. מל' טבילה ור"ל תורידני:

שלמותי. מלבושי:

פסוק לג
מוכיח. מברר אמרים כמו אשר הוכיח ה' (בראשית כד):

פסוק לד
ואמתו. מל' אימה ופחד:

פרק י

פסוק א
נקטה. נכרתה כמו אשר יקוט כסלו (לעיל ח):

אעזבה. ענין טעינת משא וכן עזוב תעזוב עמו (שמות כ"ג:ה'):

פסוק ג
תעשוק. ענין גזל:

הופעת. הארת וזרחת:

פסוק ח
עצבוני. מלשון עצבון:

ויעשוני. ענין כתישה כמו הנני עושה את כל מעניך (צפניה ג':י"ט):

פסוק י
תתיכני. מל' התכה ויציקה וכן כהתוך כסף (יחזקאל כב):

תקפיאני. כאשר דבר צלול יתהפך להיות עבה ודבר גוש נקרא הקפאה כמו קפאו תהומות (שמות טו):

פסוק יא
תשוככני. מלשון סכך וכסוי ועם הוא בשי"ן:

פסוק יב
ופקודתך. ומצותיך:

פסוק יג
צפנת. הסתרת:

פסוק טו
אללי. מלי יללה ובאה האל"ף במקום היו"ד כמו ישי ואישי (דה"א ב):

פסוק טז
ויגאה. ויגדל כמו היגאה גומא (לעיל ח):

פסוק יז
כעשך. כמו כעס בסמ"ך:

וצבא. ענין זמן כמו הלא צבא לאנוש (לעיל ז):

פסוק יח
אגוע. אמות:

פסוק יט
אובל. אובא כמו והוא לקברות יובל (לקמן כא):

פסוק כב
עפתה. חשכה וכן תעופה כבוקר תהיה (לקמן יא):

סדרים. שתים מערכות (ויקרא כ"ד:ו') ת"א סדרין:

ותופע. אורה וזריחה כמו הופיע מהר פארן (דברים ל"ג:ב'):

פרק יא

פסוק ב
יענה. מלשון עניה ותשובה:

פסוק ג
בדיך. כזב הבדוי מן הלב כמו מלבך אתה בודאם (נחמיה י):

מתים. אנשים כמו מתי מספר (בראשית לד):

פסוק ד
לקחי. ענין הלימוד וההרגל כמו הלוקחים לשונם (ירמי' כג):

ובר. ברור ונקי:

פסוק ו
לתושיה. כן נקראה חכמת התורה והוא מל' יש על כי ישנה לעולם ולא תחזור לאין כשאר הדברים:
ישה. ילוה כמו אשר ישה ברעהו (דברים ט"ו:ב'):

פסוק י
יחלוף. יעבור מן העולם וכן עד בוא חליפתי (לקמן יד):
ויקהיל. יאסוף כמו ויקהל משה (שמות לה):

פסוק יב
נבוב. חלול וריק כמו נבוב לוחות (שם כז):
ילבב. מלשון לב ר"ל יקנה לב:
ועיר. כן נקרא החמור בקטנותו וכן עיר בן אתונות (זכריה ט):
פרא. חמור הבר:

פסוק טו
מוצק. חזק כדבר הניצק ממתכת:

פסוק יז
חלד. זמן כמו וחלדי כאין נגדך (תהילים ל"ט:ו'):
תעופה. ענין חשך:

פסוק יט
ורבצת. ענין השכיבה לנוח:
יחלו. ישאלו ויבקשו:
רבים. גדולים כמו ורבי המלך (ירמיה מא):

פסוק כ
תכלינה. המתאוה לדבר ואינה באה קרוי בל' מקרא כליון עינים:
ומנוס. מל' ניסה ובריחה:
מנהם. מהם:
מפח נפש. דאבון נפש על שם שקרובה הנפש לפחת לצאת מן הגוף וכן ונפש בעליה הפחתי (לקמן לא):

פרק יב

פסוק ג

לא נופל. לא פחות וגרוע וכן נופלים מערלים (יחזקאל לב):

פסוק ד

לרעהו. מלשון רעיון ומחשבה כמו בנת לרעי מרחוק (תהילים קל"ט:ב'):

פסוק ה

לפיד. הוא העץ שמנדנדים בו האש ונשרף גם הוא כמו כלפיד יבער (ישעיהו ס"ב:א')
ועל כי לא יצלח למלאכה ובזוי הוא מאד אמר לפיד בוז:

לעשתות. למחשבות כמו אבדו עשתונותיו (תהלים קמו):

שאנן. שוקט ובוטח כמו שאנן מואב (ירמיה מח):

למועדי. ענין החלקה והשמטה לנפול כמו ולא מעדו קרסולי (תהילים י"ח:ל"ז):

פסוק ו

ישליו. מלשון שלוה:

ובטוחות. ר"ל משכנות בטוחות וקצר בדבר המובן:

פסוק ז

ותורך. ותלמדך:

פסוק ח

שיח. מלשון שיחה ודבור:

פסוק יב

בישישים. הזקן הרבה יקרא ישיש והוא מלשון יש כי עמדה בו הישות ימים דבים:

פסוק יד

יפתח. ענין התרה מן המאסר:

פסוק טו

יעצור. עמן מניעה:

פסוק יז

שולל. ענין שטות כמו אשתוללו אבירי לב (שם עז):

יהולל. ענין סכלות וכן וקוסמים יהולל (ישעיה מד):

פסוק יח

מוסר. קשרי רצועות העול כמו מוסרי צואריך (שם כב):

פתח. מתיר:

ויאסור. קושר כמו הסוס אסור (מלכים ב ז):

אזור. חגורה כמו ואזור עור (שם א):

פסוק יט

כהנים. שרים כמו ובני דוד כהנים (שמואל ב ח':י"ח):

ואיתנים. וחזקים כמו איתן מושביך (במדבר כד):

יסלף. יעות כמו ויסלף דברי צדיקים (שמות כ"ג:ח'):

פסוק כ

לנאמנים. הוא מלשון וינאמו נאום (ירמיה כג) שהוא ענין דבור והנו"ן האחרונה נוספת לסימן שם תואר כמו רחמן והצחים בלשונם היודעים חכמת הדבור יקראו נאמנים:

וטעם. ענין תוכן הדבור כמו בשנותו את טעמו (תהלים לד):

פסוק כא

ומזיח. חגורה וכן ולמזח תמיד יחגרה (שם קט):

אפיקים. חזקים כמו אפיקי נחושה (לקמן מ):

רפה. מלשון רפיון:

פסוק כב

צלמות. צלו של מות הוא חשכת הקבר:

פסוק כג

משגיא. מגדיל כמו כארז בלבנון ישגה (תהלים לב):

שוטח. פורש כמו וישטחו להם שטוח (במדבר י"א:ל"ב):

וינחם. וינהיגם כמו לך נחה (שמות לב):

פסוק כה

ימששו. ענין החפוש בידים הנה והנה להשמר ממכשול כמו כאשר ימשש העור (דברים כה):

פרק יג

פסוק ב

לא נופל. לא פחות וגרוע:

פסוק ד

טופלי. ענין חבור ודבוק כמו ותטפול על עוני (לקמן יד):

אלל. אל ולא ולכן יקראו עבודת כוכבים אלילים בעבור זה:

פסוק ט
כהתל. ענין לעג כמו התלת בי (שופטים טו):

פסוק יא
שאתו. להב אשו כמו ותשא הארץ מפניו (נחום ח):

תבעת. מל' בעתה וחרדה:

פסוק יב
לגבי. ענין גוף כמו על גבי חרשו (תהילים קכ"ט:ג'):

פסוק טו
אל פניו. לפניו:

פסוק יז
ואחותי. אמרי כמו יחוה דעת (שם יט):

פסוק כה
העלה. עלה אילן:

נדף. כתוש כמו כקש נדף (ישעיה מא):

תערוץ. תשבור כמו לערוץ הארץ (שם ב):

קש. תבן דק:

פסוק כו
מרורות. מל' מרי וסרבנות:

ותורישני. מל' ירושה:

פסוק כז
בסד. עצים חקוקים עשוים להסגר בהם רגלי התפוס וכן ישם בסד רגלי (לקמן לג) ובדרז"ל סדנא בסדניה יתיב (פסחים כח):

שרשי רגלי. הם העצמות הרגל שהם העיקר להם:

תתחקה. מל' חקיקה:

פסוק כח
יבלה. מל' בליה ורקבון:

עש. כן שמו של התולעת האוכל הבגדים וכן כבגד יאכלם עש (ישעיהו נ"א:ח'):

פרק יד

פסוק א
רוגז. חרדה כמו מרגיז הארץ (שם יד):

פסוק ב
כציץ. כפרח:
וימל. ויוכרת כמו ימולל ויבש (תהלים צ):

פסוק ג
פקחת. פתחת כמו פקח עיניך (משלי כ):

פסוק ה
חרוצים. כרות במדה וקצוב כמו אתה חרצת (מ"א כ):

פסוק ו
שעה. הסר כמו השע ממני (תהלים לט):

פסוק ז
ויונקתו. ענפיו הרכים:

פסוק ח
גזעו. גם הוא ענין שורש כמו מגזע ישי (ישעיה יא):

פסוק ט
קציר. ענף כמו תשלח קציריה (תהלים פ):

פסוק יא
אזלו. הלכו כמו ואוזל לו אז יתהלל (משלי כ':י"ד):
יחרב. גם הוא ענין יובש כמו חרבו המים (בראשית ח):

פסוק יב
בלתי. ענינו כמו בלה:
יקיצו. יעורו ענין שניהם התעוררות מן השינה:

פסוק יג
תצפנני. מלשון צפון והסתר:
חוק. זמן קבוע:

פסוק יד
צבאי. זמני כמו הלא צבא לאנוש (לעיל ו):

איחל. מלשון תוחלת ותקוה:

חליפתי. ענין העברה מן העולם וכן אם יחליף ויסגיר (לעיל יא):

פסוק טו

תכסוף. תחמוד כמו נכסוף נכספתה (בראשית לא):

פסוק טז

צעדי. פסיעותי:

תשמור. תמתין כמו ואביו שמר את הדבר (שם לז):

פסוק יז

חתום. ענין סגירה:

בצרור. ענין קשור כמו צרור כספו (שם מב):

ותטפול. ותחבר כמו טופלי שקר (לעיל יג):

פסוק יח

יבול. מלי בליה והפסד:

פסוק יט

שחקו. טחנו כמו ושחקת ממנה הדק (שמות ל:לייו):

ספיחיה. הם הגדילים מהגרעינין הנופלים מאליהם בעת הקציר כמו ספיח קצירך (ויקרא כה):

פסוק כ

תתקפהו. ענין האחוזה בחזקה כמו ואם יתקפו האחד (קהלת ד):

משנה. מלי שנוי:

פסוק כא

ויצערו. וימעטו כמו הלא מצער היא (בראשית יי"ט:כ'):

פרק טו

פסוק ג

יסכון. ענין הנאה וכן לא ישכן גבר (לקמן לד):

ומלים. ואמרים:

פסוק ד

תפר. תבטל:

ותגרע. מלי גרעון:

שיחה. ענין אמירת התפלה וכן ויצא יצחק לשוח בשדה (בראשית כ״ד:ס״ג):

פסוק ה
יאלף. ילמד כמו פן תאלף ארחותיו (משלי כ״ב:כ״ה):

פסוק ו
יענו. יעידו כמו לא תענה (שמות כ):

פסוק ז
גבעות. הרים:

חוללת. נבראת כמו ותחולל ארץ (תהלים צ):

פסוק י
כביר. הרבה כמו מזער לא כביר (ישעיהו ט״ז:י״ד):

פסוק יא
לאט. ענין ההסתר והטמון כמו לאט את פניו (ש״ב יט):

פסוק יב
יקחך. ילמדך כמו לקח טוב (משלי ד):

ירזמון. הוא הפוך מן ירמזון והוא מל׳ רמיזה:

פסוק טו
יאמין. ענין קיום וכן הן בעבדיו לא יאמין (לעיל ד):

פסוק טז
ונאלח. נבאש כמו יחדיו נאלחו (תהלים נג):

פסוק יז
אחוך. ענין הגדה:

חזיתי. ראיתי:

פסוק יח
כחדו. מנעו כמו ולא כחדו ממני (ש״א ג):

פסוק כ
מתחולל. מל׳ חלחלה ורעד:

נצפנו. נסתרו:

לעריץ. לחזק כמו עריצי גוים (יחזקאל כ״ח:ז׳) ור״ל החזק ברשע:

פסוק כב
וצפוי. ענין הבטה כמו צופה רשע (תהלים לז):

פסוק כג
איה. אנה:

פסוק כד
ומצוקה. גם הוא ענין צרה:

תתקפהו. יאחזו בחוזק:

עתיד. מזומן כמו העתידים ערר לויתן (לעיל ג):

לכידור. עשוי הוא לשחוק בו לזרקו מיד ליד וכן כדור אל ארץ רחבת ידים (ישעיהו כ"ב:י"ח):

פסוק כו
בעבי. מל' עב:

גבי. גופי כמו לגבי חומר גביכם (לעיל יג) ויאמר על גוף כל דבר:

פסוק כז
פימה. מל' פה:

כסל. הוא חלק השדרה הסמוך לכליות כמו אשר על הכסלים (ויקרא ג):

פסוק כח
נכחדות. נגזרות ונכרתות כמו ותכחד מן הארץ (שמות ט':ט"ו):

למו. להם ר"ל בהם:

התעתדו. הוזמנו:

לגלים. ענין תל ודגור:

פסוק כט
חילו. עשרו:

מנלם. תכליתם והשלמתם כמו כנלתך לבגוד (ישעיה לג):

פסוק ל
יונקתו. ענף רך:

פסוק לא
תמורתו. מל' תמורה וחלוף:

פסוק לב
תמלא. תושלם כמו ובמלאת ימי טהרה (ויקרא יב):

וכפתו. ענפיו כמו כפות תמרים (שם כג) ע"ש שהמה כפופים:
רעננה. ענין לחות ורטיבות כמו בשמן רענן (תהלים צב):

פסוק לג
יחמוס. יסור כמו נחמסו עקביך (ירמיה יג):
בסרו. כן יקרא הפרי שלא נגמר בשולו כמו ובוסר גומל (ישעיה יח):
נצתו. פרחו כמו הנצו הרמונים (ש"ה ו):

פסוק לד
גלמוד. יחידי כמו הלילה ההוא יהי גלמוד (לעיל ג):
אכלה. שרפה:

פסוק לה
עמל. ואון עניינם שבר ויגיעה ודבר רע:

פרק טז

פסוק ג
ימריצך. יחזקך כמו מה נמרצו אמרו יושר (לעיל ז):

פסוק ד
לו. כמו אם וכן לו החייתם אותם (שופטים ח):
במו ראשי. בראשי וכן במו פי אתחנן (לקמן יט):

פסוק ה
אאמצכם. מל' אומץ וחוזק:
וניד. מל' נדידה:

פסוק ו
מני. ממני:

פסוק ז
הלאני. ענין עייפות כמו הנסה דבר אליך תלאה (לעיל ד):
השמות. מל' שממה:

פסוק ח
ותקמטני. ענין כווץ וכן אשר קמטו (לקמן כב) ובדרז"ל ונתפשטו הקמטין (ב"ב קכ):
כחשי. ענין רזון כמו ובשרי כחש משמן (תהלים קט):
יענה. יעיד כמו לא תענה (שמות כ):

פסוק ט

וישטמני. ענין נטירת האיבה כמו וישטום עשו (בראשית כז):

חרק. ענין שחיקת וטחינת השנים אלו באלו בהתקצף האדם על מי וכן ויחרקו שן (איכה ב):

ילטוש. יחרד כמו חרבו ילטוש (תהלים ז):

פסוק י

פערו. פתחו כמו ופיהם פערו למלקוש (לקמן כט):

בפיהם. הבי"ת נוספת:

לחיי. הוא גובה הפנים:

יתמלאון. יתקבצון כמו מלא רועים (ישעיה לא):

פסוק יא

יסגירני. מסר אותי כמו לא תסגיר עבד (דברים כ"ג:ט"ז):

עויל. כמו עול:

ירטני. ענין עקום וכן כי ירט הדרך לנגדי (במדבר כג):

פסוק יב

ויפרפרני. ענין שבירות לחתיכות רבות כמו פור התפוררה (ישעיה כד):

בערפי. הוא אחורי הראש והצואר:

ויפצפצני. ענין הרציצה עם הפזור וכן וכפטיש יפוצץ סלע (ירמיה כג):

למטרה. הוא הדבר אשר המורים בחצים יכוונו להפיל בו חציהם והוא ענין שמירה כי משמרת תרגומו מטרת ויקרא כן ע"ש שהמורים שומרים להפיל בו:

פסוק יג

רביו. המורים בקשת כמו רובה קשת (בראשית כא):

יפלח. יבקע כמו ויפלח את סיר (מ"ב ד):

מררתי. מל' מרה:

פסוק יד

יפרצני. מל' פרצה ושבר:

פסוק טו

גלדי. היא הקרום העולה על המכה ובדרז"ל הוגלד פי המכה (כתובות עו):

ועללתי. ענין לכלוך ועש"ז יקרא הקטן עולל כי הוא מלוכלך בעפר ובדומן:

קרני. ענין זוהר כמו קרן עור פני משה (שמות ל"ד:ל"ה):

פסוק טז
חמרמרו. נתכווצו וכן מעי חמרמרו (איכה א) ובדרז"ל נחמרו' בני מעיים (חולין לו):
צלמות. צלו של מות הוא חשכת הקבר:

פסוק יט
ושהדי. כמו וסהדי בסמ"ך והוא עד בלשון ארמי:
במרומים. בשמי מרום:

פסוק כ
מליצי. המדבר במיטב הדבור בדבר הויכוח יקרא מליץ:
דלפה. ענין טפטוף כמו דלף טורד (משלי כ"ז:ט"ו) כי דמעת הבכי יורדת טפה טפה:

פסוק כב
יאתיו. יבואו כמו אתא בקר (ישעי' כא):

פרק יז

פסוק א
נזעכו. כמו נדעכו וענינו ניתר וקפיצה כמו נדעכו ממקומם (לעיל ו):

פסוק ב
התולים. ענין לעג כמו התלת בי (שופטים טז):
ובהמרותם. מלשון מרי והקנטה:
תלן. ענין התמדה כמו צדק ילין בה (ישעיהו א':כ"א):

פסוק ג
יתקע. ענין תחיבת יד ביד לקיום דבר כמו ושונא תוקעים (משלי יא):

פסוק ה
תכלינה. המתאוה לדבר ואינו משיגה קרוי כליון עינים:

פסוק ו
והציגני. העמידני כמו תציג אותו לבד (שופטים ז':ה'):
ותופת. כן יקרא הגיהנם כמו כי ערוך מאתמול תפתה (ישעיהו ל':ל"ג) ע"ש שכל המתפתה ביצרו נופל בה:

פסוק ז
ותכה. ענין עכירות כמו כהה הנגע (ויקרא יג):

ויצורי. כן יקרא תאות הלב כי הוא פועל המחשבות כמו וכל יצר מחשבות לבו (בראשית ו':ה'):

פסוק ח
ישומו. יתמהו כמו פנו אלי והשמו (לקמן כא):
יתעורר. מל' התעוררות:

פסוק ט
דרכו. הנהגתו:
אומץ. חוזק:

פסוק יא
זמותי. מחשבותי כמו כאשר זמם (דברים יט):
נתקו. ענין העתקה:
מורשי. מל' ירושה:

פסוק יג
רפדתי. כמו ירפד חרוץ (לקמן מא):
יצועי. מצעות מטתי כמו אז חללת יצועי (בראשית מ"ט:ד'):

פסוק יד
לשחת. לבור הקבר:

פסוק טו
ואיה אפו. עניינם אחד כי אפו הוא כמו איה פה והוא כפול במלות נרדפות כמו אדמת עפר (דניאל יב):
ישורנה. יראנה כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כא):

פסוק טז
בדי שאול. כמו בשאול ויורה עוד על מרבית העומק וכן בדי שופר (לקמן לט):
נחת. מלשון הנחה:

פרק יח

פסוק ב
קנצי. הוא מלשון קץ וסוף:

פסוק ג
נטמינו. מלשון אטימות וכן ונטמתם בם (ויקרא יא):

פסוק ד
צור. היוצר:

פסוק ה
ידעך. יקפץ וינתר כמו נדעכו ממקומם (לעיל ו):
יגה. יאיר ווזרח כמו יגיה חשכי (תהלים יח):
שביב. ניצוץ כמו שביבין די נור (דניאל ז):

פסוק ז
אונו. כחו כמו מצאתי און לי (הושע י״ב:ט׳):

פסוק ח
שבכה. מצנפת ר״ל רשת הארוגה כמצנפת וכן בעד השבכה (מלכים ב א):

פסוק ט
פח. רשת:
צמים. כמו צמאים:

פסוק י
טמון. נסתר:
נתיב. דרך:

פסוק יא
בעתוהו. מלשון בעתה:
בלהות. הוא הפוך מן בהלות וכן בלהות אתנך (יחזקאל כז):
והפיצוהו. יפזרו כמו והפיצך ה׳ (דברים כח):

פסוק יב
אונו. בניו הבאים מכחו וכן וראשית אוני (בראשית מט):
ואיד. מקרה רע כמו הלא איד לעול (לקמן לא):
לצלעו. לאשתו ע״ש שנאמר ויבן וגו׳ את הצלע וגו׳ לאשה (בראשית ב):

פסוק יג
בדי. ענפי כמו ותעש בדים (יחזקאל וז) והוא מושאל על האברים:
בכור. ענין שר כמו גם אני בכור אתנהו (תהילים פ״ט:כ״ח):

פסוק יד
ינתק. יעתק:
מאהלו. זו אשתו וכעין זה ארז״ל על וישב מחוץ לאהלו (ויקרא י״ד:ח׳):

ותצעידהו. מלשון צעדה והלוך:

פסוק טו
יזורה. יפוזר כמו זורה את גורן (רות ג):
נוהו. מדורו:

פסוק טז
ימל. יכרת כמו ימולל ויבש (תהלים צ):
קצירו. ענפו כמו ועשה קציר (לעיל יד):

פסוק יז
חוץ. ענין שוק כמו וחוצות תשים לך בדמשק (מ"א כ):

פסוק יח
יהדפוהו. ענין דחי' וכתישה כמו אל ידפנו (לקמן לב):
ינדוהו. מל' נדידה:

פסוק יט
נין. זה הבן:
נכד. זה בן הבן:
שריד. שיור כמו שריד ופליט (ירמיה מב):

פסוק כ
נשמו. תמהו כמו פנו אלי והשמו (לקמן כא):
שער. כמו סער בסמ"ך:

פרק יט

פסוק ב
תוגיון. מל' יגון:

פסוק ג
תהכרו. מל' נכרי וזר:

פסוק ד
שגיתי. מל' משגה ושגגה:
תלין. מל' לינת לילה ור"ל בהסתר:

פסוק ה
אם אמנם. אשר אמנם:

ותוכיחו. מל' הוכחה וברור:

פסוק ו
ומצודו. כעין רשת וכן ונתפש במצודתי (יחזקאל י"ב:י"ג):

הקיף. מל' הקפה וסבוב:

פסוק ז
אשוע. אצעק:

פסוק יב
גדודיו. מחנות:

ויסלו. מל' מסילה ודרך כבושה:

פסוק יג
זרו. מל' זר ונכרי:

פסוק יד
ומיודעי. אוהבי ומכירי כמו ומודע לבינה תקרא (משלי ז':ד'):

פסוק יז
רוחי. רצוני כמו הנני נותן בו רוח (ישעיה לו):

וחנותי. מל' תחנה:

פסוק יח
עוילים. נערים וכן ישלחו כצאן עוליהם (לקמן כא) והוא מלשון עול ימים (ישעיה סה):

פסוק יט
נהפכו בי. נהפכו עלי וכן הבהמה אשר אני רוכב בה (נחמיה ב':י"ב) ומשפטו עליה:

פסוק כא
חנוני. מל' חנינה וחמלה:

פסוק כג
בספר. במגילה וקרוי ספר ע"ש סופו:

ויוחקו. מל' חקיקה:

פסוק כד
בעט. בקולמס כמו עט סופר (תהלי' מה):

יחצבון. החקיקה בסלע קרוי חציבה:

פסוק כו
נקפו. ענין שבירה כמו ונקף סבכי היער (ישעיהו י:ל"ד):
אחזה. אראה כמו ואתה תחזה (שמות יח):

פסוק כז
בחקו. ר"ל בתוך מעי:

פסוק כח
מה נרדף. למה נרדף כמו מה יתאונן (איכה ג):

פסוק כט
גורו. פחדו כמו ואשר יגורתי (לעיל ג):
שדון. אשר דון השי"ן היא במקום אשר כמו עד שקמתי דבורה (שופטי' ה) ודון הוא מל' דין ומשפט:

פרק כ

פסוק ב
שעפי. מחשבותי כמו בשעפים מחזיונות (לעיל ד):
חושי. מל' חוש והרגשה:

פסוק ד
הזאת. בה"א השאלה:

פסוק ו
שיאו. מל' התנשאות:

פסוק ז
כגללו. הצואה כמו גללי האדם (יחזקאל ד):

פסוק ח
כחזיון לילה. כמראית חלום הלילה:

פסוק ט
שזפתו. ראתהו כמו ולא שזפתו עין איה (לקמן כח):
תשורנו. תראנו כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כ"ד:י"ז):

פסוק י
ירצו. מל' רצוי וכן ובמה יתרצה (ש"א כט):
אונו. הגזל אשר בכח וכן כלחם אונים (הושע ט):

פסוק יא
עלומיו. נעוריו כמו בן מי זה העלם (ש"א יז):

פסוק יב
יכחידנה. ענין מניעה והעלמה כמו ולא כחד ממנו (שם ג):

פסוק יד
פתנים. מן נחש:

פסוק טו
חיל. עושר כמו כי רב חילי (לקמן לא):

יורישנו. מלשון הורשה וגרושין:

פסוק טז
אפעה. מין נחש:

פסוק יז
בפלגות. הנגרים לחלקים כמו פלגי מים (תלים א):

נהרי נחלי. כפל ענין בשמות נרדפים כמו מספר מפקד (ש"ב כד):

פסוק יח
תמורתו. מל' תמורה וחלוף:

יעלוס. ישמח וכן יעלוץ ויעלוז כי זסשר"ץ מתחלף:

פסוק יט
רצץ. שבר וכתת:

פסוק כא
שריד. שיור:

יחיל. יצליח כמו יחילו דרכיו (תהלים י):

פסוק כב
שפקו. די צרכו:

עמל. עול וכן ולא ראה עמל בישראל (במדבר כ"ג:כ"א):

פסוק כג
בלחומו. מל' מלחמה:

פסוק כד
מנשק. כלי זיין כמו והשיקו בנשק (יחזקאל לט):

תחלפהו. תעבור בו כמו חלף הלך לו (ש"ה ב):

פסוק כה
שלף. ענין הוצאה כמו שלף איש נעלו (רות ד':ז'):
מגוה. ענין גוף כמו גוית שאול (שמואל א ל"א:י"ב) והושאל על תיק החרב שהיא כמו הגוף להנפש:
וברק. הוא להב החרב כמו ברק חרבי (דברים לב):
ממרורתו. מפחדתו המר:
אמים. מלשון אימה ופחד:

פסוק כו
ירע. ישבר וירוצץ כמו תרועם בשבט ברזל (תהילים ב':ט'):

פסוק כח
יגל. מל' גלות:
יבול. צמח האדמה כמו לא תתן את יבולה (דברים י"א:י"ז):
נגרות. ענין הזלה ושפיכה כמו וכמים הנגרים (ש"ב י"ד):

פרק כא

פסוק ג
שאוני. מל' משא וסבל:

פסוק ד
שיחי. אמרי:
תקצר רוחי. היושב בצער קצרה נשימתו ולא יוכל להאריך בה:

פסוק ה
והשמו. תתמהו כמו על יומו נשמו (לעיל י"ח):

פסוק ו
פלצות. רעדה כמו ותכסני פלצות (תהלים נה):

פסוק ז
עתקו. הזקינו כמו ועתיק יומין (דניאל ז):

פסוק י
יגעיל. ענין השלכה אל החוץ ובדרז"ל געולי עכו"ם (נזיר לז):
תפלט. גם הוא ענין הוצאה אל החוץ ובדרז"ל פולטת ש"ז (שבת פו) ומעניינו אל יצא פליט מן העיר (מ"ב ט):

תשכל. מי שבניו אבודים קרוי שכול כמו כאשי שכלתי שכלתי (בראשי׳ מג):

פסוק יא
עוליהם. עוליהם והוא מל׳ עול ימים (ישעיה סה):

ירקדון. יקפצון:

פסוק יב
עוגב. שם כלי זמר:

פסוק יג
יבלו. ענין זקנה כמו אחרי בלותי (בראשית יח):

יחתו. ירדו וכן שמה הנחת (יואל ד):

פסוק טו
נפגע. נתפלל ונבקש כמו ואל תפגע בי (ירמיהו ז׳:ט״ז):

פסוק יז
ידעך. ענין ניתר וקפיצה כמו דעכו כאש קוצים (תהילים קי״ח:י״ב) ור״ל יוקפץ השלהבת וזה כבויה:

אידם. ענין מקרה רע:

חבלים. צירים ומכאובים כמו חבלי יולדה (הושע יג):

פסוק יח
וכמוץ. היא פסולת התבואה:

פסוק יט
אונו. ענין הגזל שעשק בכח ואון:

פסוק כ
כידו. ענינו כמו אידו, או הוא מל׳ כידון ורומח:

פסוק כא
חצצו. נקבצו כמו ויצא חצץ כולו (משלי ל׳:כ״ז):

פסוק כג
בעצם. בחוזק כמו וכעצמו נשברה הקרן (דניאל ח׳:ח׳):

תומו. מל׳ תמימות:

שלאנן. הוא מלה מורכבת מן שלוה ושאנן וכפל עוד לומר ושליו להפלגת הענין:

פסוק כד
עטיניו. הם השדיים והוא מושאל מדרז"ל (ב"מ סד) המעטן של זיתים והוא שם כלי עשויה לאצור בה הזיתים להתאסף שמנם:

פסוק כז
תחמוסו. ענין הסרה כמו נחמסו עקביך (ירמיה יג):

פסוק כח
נדיב. ישר ובעל מתן:

פסוק ל
איד. מקרה רע:

יחשך. ימנע:

עברות. מל' עברה וזעם:

יובלו. יובאו כמו יובל שי (ישעיה יח):

פסוק לב
גדיש. הוא כרי מאלומות התבואה:

ישקוד. ימהר כמו כי שוקד אני (ירמיה א):

פסוק לג
רגבי. צרורות עפר כמו ורגבים ידבקו (לקמן לח):

נחל. עמק וגיא:

פסוק לד
מעל. שקר כי ומעלה מעל (ויקרא ה':כ"א) ת"א וישקר שקר:

פרק כב

פסוק ב
יסכן. ענין תועלת והנאה כמו הוכח בדבר לא יסכון (לעיל טו):

פסוק ג
החפץ. ענין צורך כמו אם כלי אין חפץ בו (ירמיהו כ"ב:כ"ח):

בצע. ענין הנאת ממון כמו מה בצע כי נהרוג את אחינו (בראשית לו):

פסוק ו
תחבול. תמשכן כמו לא יחבול רחים (דברים כ"ד:ו'):

פסוק ט
שלחת. ענין טירוד וגירושין:
ידוכא. יכותת:

פסוק י
פחים. רשתות:

פסוק יא
ושפעת. הרבה כמו שפעת גמלים (ישעיה ס):

פסוק יג
ערפל. עב הענן:

פסוק יד
וחוג. ענין עגול כמו חוק חג על פני מים (לקמן כו):

פסוק טו
דרכו. הלכו:

פסוק טז
קומטו. נתכווצו כמו ותקמטני לעד היה (לעיל טז) ור"ל הזקינו כי דרך הזקינים להתקמט בפניהם:

פסוק כ
אם לא. באמת והוא כענין שבועה וכאומר אם לא היה כן יבוא עלי כזאת וכזאת וגזם ולא אמר וכן אם לא שויתי ודוממתי נפשי (תהילים קל"א:ב'):
נכחד. נמנע:

פסוק כא
הסכן. ענין ההרגל וכן וכל דרכי הסכנת (שם קלט):

פסוק כד
בצר. מבצר:

פסוק כז
תעתיר. תתפלל כמו יעתר אל אלוה (לקמן לג):

פסוק כח
נגה. תזרח כמו מנוגה נגדו (תהלים יח):

פסוק כט
גוה. כמו גאה בחלוף אל"ף בויי"ו וענינו גדולה ורוממות כמו היגאה גומא (לעיל ח):

ושח. ענין כפיפה והשפלה כמו וישח אדם (ישעיה ב):

פסוק ל

אי נקי. כמו אין נקי וכן אי כבוד (ש"א ד):

בבור. מל' ברור ונקי:

פרק כג

פסוק ב

מרי. ענין מרד וסרוב:

שיחי. ספור תלאותי:

ידי. מכתי ע"ש שהדרך להכות ביד:

פסוק ג

תכונתו. מל' כן ובסיס:

פסוק ח

קדם. הוא פאת המזרח כי יחשב פני האדם אל מול זריחת השמש וא"כ המערב היא מאחור והצפון משמאל והדרום מימין:

פסוק ט

אחז. אראה כמו ואתה תחזה (שמות יח):

יעטף. מל' עטיפה וכסוי:

פסוק יא

באשורו. בצעדו כמו ואשרו בדרך בינה (משלי ט':ו'):

אט. מל' נטיה:

פסוק יב

אמיש. אסור כמו לא ימיש (שמות יג):

מחוקי. דבר קבוע וצורך קרוי חוק:

צפנתי. הסתרתי:

פסוק יג

ונפשי. ורצוני כמו אין נפשי אל העם הזה (ירמיה טו):

אותה. חשקה כמו אוה למושב לו (תהילים קל"ב:י"ג):

פסוק טז

הרך. מל' מורך ופחד:

פסוק יז
נצמתי. נכרתי כמו יצמיתם ה' (שם צד):
אופל. אפלה:

פרק כד

פסוק א
חזו. ענין גבול כמו מחוז חפצם (שם קז):

פסוק ב
ישיגו. כמו יסיגו בסמ"ך וענינו הרחקה לאחור כמו לא תסיג גבול (דברים יט):

פסוק ד
חבאו. מל' מחבואה:

פסוק ה
פראים. חמור הבר:
משחרי. דורשים ומבקשים כמו ומשחרי ימצאנני (משלי ח):
ערבה. ענינו כמו מדבר:

פסוק ו
בלילו. מלשון יבול ותבואה:
ילקשו. ענין איחור כמו ופיהם פערו למלקוש (לקמן כט):

פסוק ז
ילינו. ענין התמדה כמו צדק ילין בה (ישעיהו א':כ"א):

פסוק ח
מזרם. שטף הלך המים:
ירטבו. מלשון רטיבות ולחות:
חבקו. ענין סבוב הידים בדבר מה:

פסוק י
עומר. אגודה של תבואה כמו ושכחת עומר בשדה (דברים כד):

פסוק יא
שורותם. מל' שורה וידוע הוא בדרז"ל וכן עלו בשרותיה (ירמיה ה):
יצהירו. מל' יצהר והוא השמן:
יקבים. כן נקראו הבורות שהיין יורד וזב בהם כמו וגם יקב חצב בו (ישעי' ה):

פסוק יב
מתים. אנשים כמו מתי מספר (בראשית לד):
ינאקו. ענין אנחה כמו ונאק נאקת חלל (יחזקאל ל):
תפלה. ענינו דבר גרוע שאין בו טעם כמו ולא נתן תפלה (לעיל א):

פסוק יד
כגנב. הכ"ף באה לאמתת הענין וכן יהי כרשע אויבי (לקמן כז):

פסוק טו
שמרה. תצפה כמו ואביו שמר את הדבר (בראשית ל"ז:י"א):
נשף. חשכת הלילה:
תשורני. תראני:

פסוק טז
חתר. חפר כמו אם במחתרת ימצא הגנב (שמות כ"ב:א'):
חתמו. סגרו כמו כי חתום הוא (ישעיה כט):
למו. להם:

פסוק יז
צלמות. חשכת הקבר:
בלהות. הוא הפוך מן בהלות:

פסוק יח
חלקתם. כן נקרא השדה כמו ראו חלקת יואב (ש"ב יד):

פסוק יט
ציה. חורב ויובש:

פסוק כ
עוד. ענינו זמן רב וכן ויבך על צואריו עוד (בראשית מ"ו:כ"ט):
עולה. איש עולה:

פסוק כא
רועה. משבר ומרצץ כמו תרועם בשבט ברזל (תהילים ב':ט'):

פסוק כב
אבירים. חזקים:
בחיין. הנו"ן במקום המ"ם:

פסוק כג
וישען. ויסעד:

פסוק כד
רומו. מל' הרמה והגבהה:
והומכו. עניין שפלות כמו ימך המקרה (קהלת י):
שבולת. היא קנה התבואה כמו שבע שבלים (בראשית מא):
ימלו. יכרתו כמו ימולל ויבש (תהלים צ):

פסוק כה
לאל. ללא ואין:

פרק כה

פסוק ב
במרומיו. בשמי מרום:

פסוק ג
לגדודיו. למחנותיו:

פסוק ד
יזכה. מל' זכות:

פסוק ה
עד. ענין הסרה כמו לא עדה עליו שחל (לקמן כח) כמו אשר עבר (בראשית טו) ת"א דעדא:
יאהיל. יאיר ויזרח כמו בהלו נרו (לקמן כט):
זכו. מל' זכות ובהירות:

פרק כו

פסוק ג
ותושיה. כן יקרא החכמה כי ישנה לעולם ולא תשוב לאין כיתר הדברים:

פסוק ד
את מי. אל מי:
ונשמת. מלשון נשימה ונשיבת רוח כמו מנשמת אלוה יאבדו (לעיל ד) ועניינו הדבור הבאה בהפחת רוח וכאשר יאמר ויפיח לקץ (חבקוק ב):

פסוק ה
הרפאים. כן יקראו המתים ע"ש שנרפו ונחלשו ע"י מלאך המות:
יחוללו. מל' חלל ונבוב:

פסוק ו
שאול. הוא הגיהנם וכן אבדון:

פסוק ז
תוהו. ענינו דבר שאין בו ממש:
בלימה. היא שתי תיבות בלי מה:

פסוק ח
צורר. קושר כמו צרור כספו (בראשית מב):

פסוק ט
כסה. כמו כסא באל"ף:
פרשז. מל' פרישה והזי"ן נוספת:

פסוק י
חג. ענין סבוב ועגול וכן וחוג שמים יתהלך (לעיל כב):
תכלית. מלשון כליון:

פסוק יא
ירופפו. ירעדו כי עמודיה יתפלצון (לעיל ט) תרגומו מתרופפין:

פסוק יב
רגע. בקע כמו עורי רגע (לעיל ז):
מחץ. הכה והרג כמו מחץ ראש (תהלים קי):
רהב. מצרים קרואים כן כמ"ש קראתי לזאת רהב (ישעיהו ל':ז'):

פסוק יג
שפרה. ענין אוהל כמו ונטה את שפרירו (ירמיה מג) ואוהל היפה נקרא כן מל' אמרי שפר (בראשית מט):
חוללה. בראה כמו ותחולל ארץ (תהלים צ):
בריח. כעין מטה עשוי לשומו לרוחב השער לסגרו:

פסוק יד
דרכיו. מעשיו ופעולותיו:
שמץ. ענין משהו ומעט וכן ותקח אזני שמץ מנהו (לעיל ד):

ורעם. ענין רעש והמיה:

פרק כז

פסוק ב
חי אל. ר"ל כמו שהאל הוא חי וכן חי ה' (מ"א יז):

המר. מל' מרירות:

פסוק ד
יהגה. ידבר כמו ולשוני תהגה (תהלים לה):

פסוק ה
תומתי. מל' תמימות:

פסוק ו
יחרף. ענין נטיה וכן שפחה נחרפת (ויקרא י"ט:כ') שר"ל תנטה מן העבדות לחרות:

פסוק ז
כרשע. כעול הכפי"ן באו לאמתת הדבר וכן בלילה יהיה כגנב (לעיל כד):

פסוק ח
חנף. רשע המחניף ליצרו לעשות פתויו:

יבצע. יגזול כמו בוצע בצע (חבקוק ב):

ישל. ענין הסרה ושליפה כמו של נעליך (שמות ג):

פסוק יא
אורה. אלמד כמו יורה דעה (ישעיה כח):

אכחד. אמנע:

פסוק יב
חזיתם. ראיתם:

פסוק יג
עריצים. חזקים:

פסוק יד
למו חרב. אל חרב וכן למו פי (לקמן מ):

פסוק טו
שרידיו. הנשארים מהם:

פסוק טז
יצבור. ענין כרי וגל כמו ויצבור עפר (חבקוק א):

פסוק יח
כעש. מין תולעת:

נוצר. שומר:

פסוק יט
יאסף. ימות כמו יאסף אהרן (במדבר כ):

פקח. פתח כמו פוקח עורים (תהלים קמו):

פסוק כ
בלהות. בהלות:

פסוק כא
וישערהו. רוח סערה יעקרו וכן כמוץ יסוער מגורן (הושע י"ג:ג'):

פסוק כג
ישפוק. כמו יספוק בסמ"ך והוא מענין הכאה כמו ויספוק את כפיו (במדבר כד):

עלימו כפימו. עליו כפיו:

וישרוק. הוא השמעת קול בקבוץ השפתים וכן ישום וישרוק (ירמיה יט):

פרק כח

פסוק א
יזוקו. ענין יציקה כמו וזוקו מטר לאדו (לקמן לו):

פסוק ג
אבן. ר"ל יסוד ועיקר:

פסוק ד
גר. ענין הזלה ושפיכה כמו מים מוגרים (מיכה א):

הנשכחים. אשר נשכחים וכן ההלכוא אתו (יהושע י):

דלו. הורמו והוגבהו כמו דלו עיני למרום (ישעיהו ל"ח:י"ד):

פסוק ה
ותחתיה. מקומה:

פסוק ז
נתיב. שביל ודרך:

עיט. שם עוף מדברי וכן איה:
שזפתו. ראתהו כמו עין שזפתו (לעיל כ):

פסוק ח
הדריכהו. ענין צעדה והלוך והוא מל' דרך:
שחץ. ענין גאוה וכן מלך על כל בני שחץ (לקמן מא) ובדרז"ל אנשי ירושלים אנשי שחץ הן (שבת סב):
עדה. עבר וכן עד ירח (לעיל כה):

פסוק ט
בחלמיש. בצור חזק ולפי שלא יפול לשון חלמיש אלא על הצור אמר חלמיש מבלי זכר צור וכן חלמיש למעינו מים (תהילים קי"ד:ח'):

פסוק י
בצורות. מלשון צור וסלע:
יאורים. נחלי מים:
יקר. ענין חשיבות:

פסוק יא
מבכי. ענין עומק המים וכן נבכי ים (לקמן לח):
חבש. ענין סגירה וכליאה כמו חבוש בטמון (לקמן מ):

פסוק יג
ערכה. ענין השווי והשומא:

פסוק טו
סגור. זהב טוב הנסגר בכור הצורף להסיר הסיג:
מחירה. ענינו דבר הנתון בערך שוויה כמו יקחו מקוה במחיר (מ"א י):

פסוק טז
תסולה. תשובח כמו המסולאים בפז (איכה ד):
בכתם אופיר. מין זהב יקר הבא מאופיר:
בשוהם. וספיר שמות אבני יקר:

פסוק יז
וזכוכית. היא זכוכית לבנה היקרה מזהב כמ"ש רז"ל בזוגיתא חיורתא (חולין פד):
פז. זהב מזוקק:

פסוק יח
ראמות וגביש. שמות אבני יקר:
מפנינים. הם המרגליות:

פסוק יט
פטדת. שם אבני יקר:

פסוק כו
לחזיז. כן יקרא הענן וכן ה' עושה חזיזים (זכריה י':א'):
קולות. כמו וקולות ותחסר הוי"ו וכמוהו רבים:

פסוק כז
ויספרה. מלשון ספר:

פרק כט

פסוק ג
בהלו. ענין הארה וזריחה כמו עד ירח ולא יאהיל (לעיל כה):

פסוק ד
חרפי. קדמותי ובדרז"ל חרפי ואפלי (נדה סה):
בסוד. ענין עצה על כי נעשה בסוד, או שהעצה למעשה היא כיסוד לבנין:
עלי אהלי. אל אהלי:

פסוק ו
בחמה. כמו בחמאה והוא שומן החלב:

פסוק ז
עלי קרת. אצל הקריה והעיר:

פסוק ח
ונחבאו. הסתירו עצמם:

פסוק ט
עצרו. מנעו כמו ועצור במלין (לעיל ד):
וכף. כף היד:

פסוק י
לחכם. מלי חיך:

פסוק יא
ותאשרני. ענין שבח והלול כמו אשרי האיש (תהלים א):

פסוק טו
לפסח. חגר ברגליו:

פסוק יז
מתלעות. הוא הפוך מן מלתעות כפירים (שם כח) והם השינים הגסות:

פסוק יח
קני. מדורי והוא מושאל מלי קן צפור (דברים כב):

פסוק יט
ילין. ענין התמדה כמו תלן עיני (לעיל יז):

בקצירי. בענפי כמו ועשה קציר (לעיל יד):

פסוק כא
וידמו. ושתקו כמו וידום אהרן (ויקרא י):

למו עצתי. אל עצתי:

פסוק כב
ישנו. מלשון שנוי:

תטוף. ענין הזלה והוא מושאל לדבור וכן אל תטיפו יטיפון (מיכה ב׳:ו׳):

פסוק כג
פערו. פתחו כמו פערו עלי בפיהם (לעיל טז):

למלקוש. ענין איחור וכן וכרם רשע ילקשו (לעיל כד) וכן יקרא גשם המאוחר מלקוש:

פסוק כד
יפילון. ענין גרעון ופחיתות כמו נופל אנכי מכם (לעיל יב):

פרק ל

פסוק א
שחקו. לעגו:

צעירים. ענין מיעוט כמו ולא יצערו (ירמיהו ל׳:י״ט):

פסוק ב
כלח. זקנה כמו תבוא בכלח אלי קבר (לעיל ה):

פסוק ג
ובכפן. ענין רעבון כמו לשוד ולכפן (, שם):
גלמוד. יחידי כמו הלילה ההוא יהי גלמוד (לעיל ג):
העורקים. הבורחים וכן אנכי בורחת (בראשית ט"ז:ח') ת"א ערקת:
אמש. ר"ל חושך בחשכת הלילה כמו ויוכח אמש (שם לא):
שואה ומשואה. ענין חשך ושממון כמו יום שואה ומשואה (צפניה א':ט"ו) וכפל הדבר לרוב השממון:

פסוק ד
הקוטפים. ענין תלישה כמו וקטפת מלילות (דברים כג):
מלוח. שם עשב מה ובדרז"ל אבותינו היו אוכלין מלוחין וכו' (קדושין סו):
עלי שיח. עלי אילן כמו תחת אחד השיחים (בראשית כ"א:ט"ו):
רתמים. שם אילן מה כמו רותם אחד (מ"א יט):

פסוק ה
גו. הוא התרגום של תוך:
יריעו. ענין הרמת קול:

פסוק ו
בערוץ. ענין שבר וחריץ והוא מלשון לערוץ הארץ (ישעיה ב):
חורי. נקבים כמו חור פתן (שם יא):
וכפים. תרגום של סלע כיפא וכן ובכפים עלו (ירמיה ד):

פסוק ז
ינהקו. הוא מושאל מצעקת הפרא כמ"ש הינהק פרא (לעיל ו):
חרול. מין קוצים וכן ממשק חרול (צפניה ב':ט'):
יסופחו יתחברו ויתאספו כמו ספחני נא (ש"א ב):

פסוק ח
נבל. כן יקרא אדם פחות ונבזה:
נכאו. נדכאו ונשברו כמו תהגו אך נכאים (ישעיהו ט"ז:ז'):

פסוק יא
יתרי. הוא חבל הקשת כמו כוננו חצם על יתר (תהילים י"א:ב'):
פתח. ענין ההתרה כמו פתחת למוסרי (שם קטז):
ורסן. הוא ההושם בפי הסוס להטותו בו אל הדרך כמו במתג ורסן (שם לב):

פסוק יב
פרחח. ענינו מי שהתחיל לצמוח ולהפריח שער זקנו ובדרז"ל פרחי כהונה (מדות פ"ה) ונכפל הלמ"ד הפעל כמו ביום סגריר (משלי כז):

פסוק יג
נתסו. כמו נפצו בצדי"י כי זסשר"ץ מתחלף והוא ענין שבירה:
להותי. לשברי כמו יעוז בהותו (תהלים נב):
יועילו. מל' תועלת:

פסוק יד
יאתיו. יבואו כמו אתא בקר (ישעיה כא):

פסוק טו
נדיבתי. כן תקרא הנפש על כי היא בעלת הנדיבות וכן נאמר ורוח נדיבה תסמכני (תהילים נ"א:י"ד):

פסוק טז
עוני. מל' עינוי ויסורין:

פסוק יז
נקר. ענין נקיבה ושבירה כמו יקרוה עורבי נחל (משלי ל':י"ז):
ועורקי. כן יקראו הגידים בל' ערבי:

פסוק יח
יתחפש. ענינו חליפות והשתנות הכסות באחר' כמו התחפש ובוא במלחמה (מ"א כב):
כפי. כשעור כמו איש כפי אכלו (שמות ט"ז:כ"א):
יאזרני. יחגור אותי כמו אזור מתניו (ישעיה יא):

פסוק יט
הורני. השליך אותי כמו ירה בים (שמות טז):

פסוק כ
עמדתי. ענין שתיקה כמו עמדו לא ענו עוד (לקמן לב):

פסוק כא
תשטמני. ענין נטירת האיבה כמו לו ישטמנו (בראשית נ):

פסוק כב
ותמוגגני. מל' המגה והמסה:

פסוק כג
מועד. מיועד ומזומן:

פסוק כד
בעי. בקבר העשוי כתל ודגור והוא מלי לעי השדה (מיכה א):
בפידו. ענין שבר כמו ופיד שניהם (משלי כד):
שוע. מלשון ישועה ונפלה היו"ד וכאשר יאמר בול הרים (לקמן מ) מן יבול:

פסוק כה
עגמה. דאבה ובדרז"ל עגמת נפש (מגילה כח):

פסוק כו
ואיחלה. מלי תוחלת:

פסוק כז
רותחו. נתחממו כמו רתח רתחיה (יחזקאל כ"ד:ה') והוא מענין חמלה וכאשר יאמר נכמרו רחמיו (בראשית מ"ג:ל') אשר גם הוא ענין חמום כמו כתנור נכמרו (איכה ה):
דמו. שתקו כמו וידמו למו עצתי (לעיל כט):
קדמוני. באו לפני וכן מדוע קדמוני ברכים (לעיל ג):

פסוק כח
קודר. ענין שחרות כמו שמש וירח קדרו (יואל ב):

פסוק כט
לתנים. מין נחש:
ורע. וחבר:
לבנות יענה. מין עוף:

פסוק ל
חרה. ענין יובש כמו נחר מפוח (ירמיה ו):
חורב. ענין חמימות כמו ביום אכלני חורב (בראשית לד):

פסוק לא
כנורי ועוגבי. שמות כלי נגון:

פרק לא

פסוק א
אתבונן. ענין הסתכלות יתירה וכן ואתבונן אליו בבקר (מ"א ג):

פסוק ד
צעדי. פסיעותי:

פסוק ה
ותחש. ותמהר כמו חשתי ולא התמהמהתי (תהילים קי״ט:ס׳):

פסוק ו
ישקלני. מל׳ משקל:

במאזני. בכף המאזנים:

פסוק ז
אשורי. רגלי שאני פוסע בם כמו תמוך אשורי (שם יז):

מאום. כמו מום או הוא מל׳ מאומה ור״ל דבר מה מעון:

פסוק ח
ישורשו. יעקרו השרשים, וכן מסעף פארה (ישעיהו י׳:ל״ג) ומשפטו יסיר הסעיפים:

פסוק י
יכרעון. מל׳ כריעה וענינו השכיבה לזנות:

אחרין. כמו אחרים במ״ם:

פסוק יא
זמה. מחשבה רעה כמו זמה היא (ויקרא יח):

פלילים. ענין משפט כמו אשר פללת לאחותך (יחזקאל יז):

פסוק יד
יפקד. ענין זכרון והשגחה:

פסוק טז
אכלה. המתאוה לדבר ואינו משיגה קרוי כליון עינים:

פסוק יח
אנחנה. נהגתי אותה כמו ולא נחם (שמות יג):

פסוק כ
חלציו. מתניו:

פסוק כא
הניפותי. הרימותי כמו לא תניף עליהם ברזל (דברים כ״ז:ה׳):

פסוק כב
ואזרועי. האל״ף נוספת:

פסוק כד
כסלי. ענין בטחון כמו הלא יראתך כסלתך (לעיל ד):
ולכתם. הוא הזהב הטוב:

פסוק כה
כביר. הרבה כמו מזער לא כביר (ישעיהו ט"ז:י"ד):

פסוק כו
יהל. יאיר ויזרח כמו בהלו נרו (לעיל כט):
יקר. ענין הארה ובהירות וכן אור יקרות (זכריה יד):

פסוק כז
ותשק. ענין חבור ודבוק והוא מושאל מל' נשיקה שהוא דבוק השפתים:

פסוק כח
לאל. באל ובאה הלמ"ד במקום הבי"ת וכן בוחר אתה לבן ישי (ש"א ב) ומשפטו בבן ישי:

פסוק כט
בפיד. ענינו כמו איד וכן אם בפידו להן שוע (לעיל ל) וענינו שבר ומקרה רעה:
והתעוררתי. מל' ההערה והתגברות:

פסוק ל
ולא נתתי. לא עזבתי כמו ולא נתן סיחון (במדבר כ"א:כ"ג):

פסוק לב
לאורח. הוא שם משותף להאיש הבא מהדרך ולהדרך עצמו:

פסוק לג
בחבי. כמו בחבאי באל"ף והוא מל' מחבואה:

פסוק לד
אערוץ. אשבור כמו בערוץ נחלים (לעיל ל):
המון. עם רב ולתוספת ביאור אמר רבה:
יחתני. מל' חתת ושבר:
ואדום. ואשתוק כמו וידום אהרן (ויקרא י):

פסוק לה
תוי. כמו תאוי והוא מל' תאוה ותחסר האל"ף וכן ת"י רגוגי וכ"כ ולא תתאוה (דברים ה) ת"א ולא תירוג:
יעננני. מל' עניה ותשובה:

וספר. הוא"ו היא במקום או:

פסוק לו
אם לא. הוא ענין שבועה כמו אם לא שויתי ודוממתי (תהילים קל"א:ב'):
אענדנו. ענין עניבה וקשירה וכן ענדם על גרגרותיך (משלי ו':כ"א):

פסוק לח
תלמיה. הערוגות כמו תלמי שדי (הושע י'):

פסוק לט
הפחתי. הדאבתי כמו מפח נפש (לעיל יא):

פסוק מ
חוח. מין קוץ:
באשה. דומה הוא לשעורה וגרועה ממנה וכן ויעש באושים (ישעיה ה) שהיא מין דומה לענבים וגרועה מהם:

פרק לב

פסוק א
וישבתו. נחו ופסקו כמו שבת נוגש (שם יד):

פסוק ד
חכה. המתין כמו לכן חכו לי (צפניה ג):

פסוק ו
זחלתי. ענין אימה ופחד והוא מלי דחלתי בחלוף הזי"ן בדל"ת וכן ימי נזעכו (לעיל יז) שהוא מלשון נדעכו בדלי"ת:
מחות. מלהגיד כמו ואחותי באזניכם (לעיל יב):

פסוק יא
הוחלתי. ענין המתנה כמו ויחל עוד (בראשית ח):
אזין. אקשיב באזני:

פסוק יב
ועדיכם. ואליכם כמו תגע עדיך (לעיל ד):

פסוק יג
ידפנו. ענין כתישה ודחיה כמו עלה נדף (ויקרא כו):

פסוק יד
ערך. סדר:

פסוק טז
עמדו. שתקו וכן עמדתי ותתבונן בי (לעיל ל):

פסוק יח
מלתי. כמו מלאתי באל"ף:

הציקתני. ענין צר ודחוק כמו לא מוצק תחתיה (לקמן לו):

רוח בטני. חלל בטני ואוירו:

פסוק יט
כאובות. כנאדות ואין לו דומה במקרא:

פסוק כ
וירוח. מל' הרווחה והוא הפוך הדחק:

פסוק כא
אכנה. מל' כנוי שאינו שם העצמי וכן ובשם ישראל יכנה (ישעי' מד) והדרך הוא שהרוצה להעלים שם מי מפני הכבוד וכדומה אז מזכירו בכנוי כאלו הכוונה על אחר:

פסוק כב
כמעט. ר"ל קרוב הדבר ומעט המרחק והכ"ף בא לאמתת הדבר:

ישאני. ענין הבערה ושריפה כמו ותשא הארץ מפניו (נחום א):

פרק לג

פסוק ד
רוח. רצון כמו הנני נותן בו רוח (ישעיהו ל"ז:ז'):

ונשמת. מל' נשימה ונשיבה והוא ענין מאמר הבא בהפחת הרוח:

פסוק ו
קורצתי. נחתך ונחטב צלמי והוא מל' קרץ מצפון (ירמיה מז):

פסוק ז
תבעתך. מל' בעתה ורעדה:

ואכפי. מל' כפיה ונגישה כמו כי אכף עליו פיהו (משלי ט"ז:כ"ו):

פסוק ט
זך. מלשון זכות ובהירות:

חף. נגרד ומנוקה ובדרז"ל למסמך לחפיפה טבילה (נדה סו):

פסוק י
תנואות. עלילות ודברים המבוטלים וכן וידעתם את תנואתי (במדבר י"ד:ל"ד) ויתכן שהוא הפוך מן תואנה הוא מבקש (שופטים י"ד:ד'):

פסוק יא
בסד. הם כבלי עצים לסגור בהם רגלי התפוס וכן ותשם בסד (לעיל יג):

פסוק יב
ירבה. יגדל כמו ורבי המלך (ירמי' מא):

פסוק יד
ישורנה. יראנה כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כד):

פסוק טז
ובמוסרם. מוסר יסורים:

יחתום. ענין גמר והשלמה וכן ועל החתום (נחמיה י) ובדרז"ל כל חותמי ברכות (ברכות סג):

פסוק יז
וגוה. כמו וגאוה:

פסוק יח
בשלח. בחרב כמו ויעש שלח לרוב (דה"ב לב):

פסוק יט
והוכח. ענין גמול עונש וכן והוכחתיו בשבט אנשים (שמואל ב ז':י"ד):

איתן. חזק כמו איתן מושבך (במדבר כד):

פסוק כ
וזהמתו. ענין מיאוס ותיעוב ובדרז"ל ואין מעבירין הזוהמא (חולין קה) ור"ל המאוס והלכלוך:

פסוק כא
ושפו. ענין כתיתה כמו הוא ישופך ראש (בראשית ג':ט"ו):

פסוק כד
פדעהו. כמו פדהו:

פסוק כה
רטפש. הוא מלה מורכבת מן רטוב ומן פש שהוא ענין רבוי כמו פשה תפשה (ויקרא יג):
עלומיו. נעוריו כמו בן מי זה העלם (ש"א יז):

פסוק כו
יעתר. ענין מרבית התפלה כמו ויעתר יצחק (בראשית כה):

פסוק כז
ישור. יצעד וילך כמו ואשרו בדרך בינה (משלי ט':ו'):
העויתי. העקמתי והוא מל' עון ועיות:

פסוק לג
ואאלפך. אלמדך כמו יאלף עונך פיך (לעיל טו):

פרק לד

פסוק ב
ויודעים. בעלי דעה:

פסוק ו
אכזב. ענין הפסקה כמו אשר לא יכזבו מימיו (ישעיה כח):
אנוש. כאוב ביותר כמו אנושה מכותיה (מיכה א):

פסוק ט
יסכן. ענין הנאה ותועלת כמו הלאל יסכן גבר (לעיל כג):
ברצותו. מל' רצוי ורצון:

פסוק י
חלילה. חולין וגנאי:

פסוק יא
ימציאנו. ענין הזמנה והושטה כמו וימציאו בני אהרן (ויקרא ט':י"ב):

פסוק יג
פקד. צוה כמו והוא פקד עלי (עזרא א':ב'):

פסוק יד
יאסוף. יכניס:

פסוק יז
יחבוש. ענין ממשלה ע"ש שהוא חובש במאסר את המחוייב וכן לא אהיה חובש (ישעיהו ג':ז'):

כביר. חזק:

פסוק יט
שוע. נדיב כמו ולכילי לא יאמר שוע (שם לב):

פסוק כ
יגועשו. ענין התנודה והתנוע החזקה כמו וכנהרות יתגעשו (ירמיה מו):

אביר. כח ואומץ:

פסוק כג
עוד. ענין תוספ' וריבוי וכן ויבך על צואריו עוד (בראשית מו):

פסוק כד
ירוע. ירוצץ כמו תרועם בשבט ברזל (תהלים ב):

פסוק כה
מעבדיהם. מעשיהם כי תרגום של מעשה הוא עובדא:

וידכאו. נשברו ונכתתו:

פסוק כו
תחת. בעבור כמו עין תחת עין (שמות כ"א:כ"ד):

ספקם. ענין הכאה כמו ויספוק את כפיו (במדבר כ"ד:י'):

פסוק כט
ירשיע. יחריד ויבלבל וכן ובכל אשר יפנה ירשיע (שמואל א י"ד:מ"ז):

ישורנו. יראנו כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כ"ד:י"ז):

פסוק ל
חנף. רשע המחניף ליצרו ועושה פתויו:

פסוק לא
נשאתי. אשא ואסבול:

אחבול. אשחית:

פסוק לב
בלעדי. הוא כמו מלבד וכן בלעדי רק אשר אכלו הנערים (בראשית יד):

אחזה. אראה כמו ואתה תחזה (שמות יח):

הורני. למדני:

פסוק לו
אבי. ענין תאוה ורצון כמו לא אבה יבמי (דברים כ"ה:ז'):

פסוק לז
יספוק. די הספוק ור"ל הרבה מאד כמו במלאות ספקו (לעיל כ):

פרק לה

פסוק ג
יסכן. ענין הנאה ותועלת כמו לא יסכן גבר (לעיל לד):

פסוק ה
ושור. וראה כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כ"ד:י"ז):

פסוק ט
ישועו. יצעקו:

פסוק י
נותן. אומר כמו ולא נתן תפלה (לעיל א):

זמירות. מל' זמר ורננה:

פסוק יא
מלפנו. כמו מאלפנו באל"ף והוא ענין למוד כמו ואאלפך חכמה (לעיל לג):

פסוק יג
ישורנה. יראנה:

פסוק יד
ותחולל. ענין תפלה כמו ויחל משה (שמות לב):

פסוק טו
פקד. חסר כמו ויפקד מקום דוד (שמואל א כ':כ"ה):

אפו. פניו כמו בזעת אפיך (בראשית ג):

בפש. ענין רבוי כמו פשה תפשה (ויקרא יג):

פסוק טז
יפצה. יפתח כמו פציתי פי (שופטים יא):

יכביר. ירבה כמו לא כביר (ישעיה טז):

פרק לו

פסוק ב
כתר. ענין המתנה כי ולתורתו איים ייחלו (שם מב) ת"י יכתרון:
זעיר. מעט עמו זעיר שם (שם כח):
ואחוך. ואגיד לך כמו אחוך שמע לי (לעיל טו):

פסוק ו
ומשפט. ענינו דבר הראוי והצורך וכן מה יהיה משפט הכהנים (דברים י"ח:ג'):

פסוק ז
יגרע. מל' גרעון:
לכסא. כמו בכסא למ"ד במקום הבי"ת וכן ישבת לכסא (תהלים ט, ה):

פסוק ח
בזקים. בשלשלאות כמו בזקים יעבורו (ישעיה מה):
בחבלי. מל' חבל ויתר:
עוני. ענויים ויסורין:

פסוק יא
בנעימים. ענין המתיקות והיופי:

פסוק יב
בשלח. בחרב כמו מעבור בשלח (לעיל לג):

פסוק יד
בקדשים. הם המזומנים למשכב הזנות כמו ולא יהיה קדש (דברים כג):

פסוק טו
יחלץ. יוציא וישלוף כמו חלוץ הנעל (שם כה):
בלחץ. ענין הדחק כמו ולחצו אתכם (עמוס ו):

פסוק טז
הסיתך. מל' הסתה ופתוי:
מוצק. צר ודוחק כמו ורוחב מים במוצק (לקמן לז):

פסוק יח
בשפק. כמו בספק בסמ"ך וענינו די הספיק והצורך:
כופר. מל' פדיון כמו אם כופר יושת עליו (שמות כא):

פסוק יט
שועך. מלי שוע ונדיב ושררה:
מאמצי. מלי אומץ וחוזק:

פסוק כ
תשאף. ענין תאוה וחשק כמו כעבד ישאף צל (לעיל ז):
לעלות. עניין סלוק כמו כעלות גדיש בעתו (לעיל ה):

פסוק כא
מעוני. ענין הכנעה כמו מאנת לענות מפני (שמות י:ג):

פסוק כב
מורה. משליך כמו ירה בים (שם טז):

פסוק כג
דרכו. הנהגתו:

פסוק כד
תשגיא. תגדיל כמו כארז בלבנון ישגה (תהילים צ"ב:י"ג):
שוררו. ראו כמו ישור שחקים (לעיל לה):

פסוק כה
חזו. ראו כמו בלעדי אחוה (לעיל לד):

פסוק כז
יגרע. מלשון גרעון וחסרון:
נטפי. מל' טיפין:
יזוקו. ענין יציקה כמו ומקום לזהב יזוקו (לעיל כח):
לאדו. לעננו כמו ואד יעלה מן הארץ (בראשית ב':ו'):

פסוק כח
יזלו. יטיפו כמו תזל כטל אמרתי (דברים ל"ב:ב'):
ירעפו. גם הוא ענין נטיפה כמו יערוף כמטר לקחי (, שם):
רב. גדול וחשוב כמו ורבי המלך (ירמיה מא):

פסוק כט
תשואות. ענין תמיה ורעש כמו תשואות חן חן לה (זכריה ד':ז'):

פסוק ל
אורו. ענינו המטר וכן כל אור האמור בענין והוא מלשון יורה ומלקוש (דברים יא):

פסוק לא
למכביר. להרבות כמו מזער לא כביר (ישעיה טז):

פסוק לב
כפים. כן יקראו העננים לפי שבתחלה נראה ככף היד כענין שנאמר עב קטנה ככף איש (מ"א יא), או לפי שהם כמו כפה על ראשי בני האדם:
במפגיע. ענין תפלה כמו ואל תפגע בי (ירמיהו ז':ט"ז):

פסוק לג
רעו. מלשון תרועה והוא קול הרעם:
על. ממעל כמו נאום הגבר הוקם על (ש"ב כג):

פרק לז

פסוק א
ויתר. ענין קפיצה ודלוג כמו לנתר בהן על הארץ (ויקרא יא):

פסוק ב
ברגז. ענין רעד וחרדה כמו רגזו ואל תחטאו (תהלים ד):
והגה. ענין דבור כמו ולשוני תהגה (שם לה):

פסוק ג
ישרהו. מל' ישר ושוה:
כנפות. קצות:

פסוק ד
גאונו. מל' גאוה:
יעקבם. ענין סוף ואחרית כעקב הזה שהוא סוף הרגל:

פסוק ו
הוא. כמו היה ובאו הוי"ו ואל"ף במקום היו"ד וההי"א:

פסוק ז
ביד. הוא כמו בתוך וכן ביד שני צנתרות (זכריה ד':י"ב):
יחתום. יסתום ויסגיר כמו כי חתום הוא (ישעיה כט):
אנשי מעשהו. יחסר הנסמך והראוי אנשי מעשה ומעשהו וכן הארון הברית (יהושע ג':י"ד) ומשפטו הארון ארון הברית:

פסוק ח
במו ארב. בארב כמו במו פי אתחנן (לעיל יט):
ובמעונותיה. ענין מדור כמו מעון אתה היית (תהילים צ':א'):

פסוק ט
וממזרים. מזלות וכן התוציא מזרות (לקמן לח), ובא הריי"ש במקום הלמ"ד וכן וידע אלמנותיו (יחזקאל י"ט:ז') והיא כמו ארמנותיו ובא הלמ"ד במקום הריי"ש:
קרה. מל' קור החורף:

פסוק י
מנשמת. ענין נשיבת הרוח כמו מנשמת אלוה יאבדו (לעיל ד):
קרח. הוא הגליד הנקפה מן הקור כמו משליך קרחו כפיתים (תהילים קמ"ז:י"ז):
במוצק. במקום צר ודחוק כמו רחב לא מוצק (לעיל לז):

פסוק יא
ברי. מל' ברור ונקי:
יפיץ. יפזר כמו ואפיץ אותם (יחזקאל לו):

פסוק יב
בתחבולותיו. ענין ההתחכמות בדבר מה:
תבל ארצה. מקום המיושב שבארץ נקרא תבל ור"ל במקום המיושב שבארץ או כפל המלה בשמות נרדפות כמו אדמת עפר (דניאל יב):

פסוק יג
לשבט. ענין עונש הפורענות כמו בשבט עברתו (איכה ג):
ימציאהו. ענין הזמנה והושטה כמו וכאורח איש ימציאנו (לעיל לד):

פסוק יד
עמוד. שתוק כמו עמדו לא ענו (לעיל לב):

פסוק טו
והופיע. הזריח והוא מושאל על הגלות המטר והראותו:

פסוק טז
מפלשי. כמו מפרשי בחלוף הלמ"ד בריי"ש וכמו מזלות מזרות:

פסוק יח
תרקיע. ענין פרישה ושטיחה כמו לרוקע הארץ (תהילים קל"ו:ו') ומשפטו התרקיע בה"א התימה וקצר בדבר המובן וכמוהו רבים:

לשחקים. באה הלמ"ד במקום את וכן הרגו לאבנר (ש"ב ו):
כראי. מלשון ראיה ומראה:
מוצק. מלשון יציקה:

פסוק כ
יבולע. ענין ההסתר כמו כבלע את הקדש (במדבר ד':כ'):

פסוק כא
בהיר. מאיר ומזהיר:

פסוק כב
מצפון. ענין טמון ונסתר ואחז בלשון מליצה נאותה על שזהב בא מפאת הצפון:
זהב. רצה לומר מזוקק ונקי כזהב וכן המריקים מעליהם הזהב (זכריה ד':י"ב):
יאתה. יבא כמו ואתה מרבבות קדש (דברים ל"ג:ב'):
הוד. ענינו כמו הדר ופאר:

פסוק כג
שגיא. גדול כמו תשגיא פעלו (לעיל לו):
יענה. מלשון ענויים ויסורין:

פרק לח

פסוק ג
אזר. חגור:
כגבר. ר"ל כאיש גבור:
חלציך. מתניך:

פסוק ד
איפה. איה פה:

פסוק ה
קו. חבל המדה:

פסוק ו
אדניה. הם הדברים אשר יעמידו עליהם העמודים כמו אדני החצר (שמות לח):
הטבעו. מל' טביעה והתחיבה בעומק:
ירה. השליך כמו ירה בים (שם טו):
פנתה. מל' פנה וזוית:

פסוק ז
ברן. מל' רננה:
כוכבי בקר. הוא כמו כוכבי אור כי בקר ואור אחד הוא והכוונה היא על כוכבי לכת המאירים ביותר וכן הללוהו כל כוכבי אור (תהילים קמ"ח:ג'):
ויריעו. מל' תרועה:
בני אלהים. הם המלאכים וכן ויבאו בני אלהים (לעיל א):

פסוק ח
ויסך. ענין מחיצה וגדר כמו ויסך אלוה בעדו (לעיל ג):
בגיחו. ענין המשכה כמו כי יגיח ירדן (לקמן נו):

פסוק ט
חתולתו. ענין כריכה ועטיפה כמו והחתל לא חתלת (יחזקאל ט"ז:ד'):

פסוק י
ואשבור. מל' גאוה כי בהרמת כעין מטה עשוי לסגור בו את הדלתות:

פסוק יא
עד פה. עד הנה:
בגאון. מל' גאוה כי בהרמת הגלים נראים כאלו מתגאים כי יגבהו למעלה ומשמיעים קול גדול:

פסוק יב
השחר. היא כמו בקר:

פסוק יג
וינערו. ענין הנפילה מן הדבר אשר ינענעו בכח רב כמו גם חצני נערתי (נחמיה ה':י"ג):

פסוק יד
חותם. צורה כמו חותם תכנית (יחזקאל כח):

פסוק טו
רמה. גבוה ונשאה:

פסוק טז
נבכי. עומק הים כמו מבכי נהרות (לעיל כח):

פסוק יז
שערי מות ושערי צלמות. על הקבר יאמר וכפל הדבר במ"ש:

פסוק יט
אי זה. אנה זה:

פסוק כג
קרב. גם הוא ענין מלחמה כמו המלמד ידי לקרב (תהלים קמד):

פסוק כד
יפץ. יפזר כמו ויפץ העם (שמות ה):

פסוק כה
פלג. ענין חלוקה כמו נפלגה הארץ (בראשית י):
לשטף. מרוצת המתים כמו ורוחו כנחל שוטף (ישעיהו ל׳:כ״ח):
תעלה. חפירה כמו ויעש תעלה (מ״א יח):
לחזיז. כן יקרא הענן כמו ה׳ עושה חזיזים (זכריה י׳:א׳):
קולות. כמו וקולות:

פסוק כז
שואה ומשואה. חשך ושממה וכן אמש שואה ומשואה (לעיל ל):

פסוק כח
אגלי. ענין מעין כמו גלות מים (יהושע טו) והאל״ף נוספת כמו האל״ף מן ואחותי באזניכם (לעיל יג):

פסוק כט
הקרח. הוא הגליד שע״פ המים הנקפה מן הקור וכן כעין הקרח הנורא (יחזקאל א׳:כ״ב):
וכפור. הנופל בימי הקור בעת השחר וכן כפור כאפר יפזר (תהילים קמ״ז:ט״ז):

פסוק ל
יתחבאו. מל׳ מחבואה ומסתור:

פסוק לא
מעדנות. ענין קשורים וכן וילך אליו אגג מעדנות (ש״א טו) ובדרז״ל המתיר ראשי מעדנים (כלים פ״כ):

פסוק לב
מזרות. כמו מזלות הריי״ש במקום הלמ״ד וכן וממזרים קרה (לעיל לו):
על בניה. עם בניה וסמוך להם וכן ויבאו האנשים על הנשים (שמות ל״ה:כ״ב):
תנחם. תנהיגם כמו ולא נחם אלהים (שם יג):

פסוק לג
משטרו. מל' שוטר והוא ענין ממשלה מה:

פסוק לד
ושפעת. ענין רבוי כמו שפעת גמלים (ישעיה ס):

פסוק לו
בטוחות. בכליות ויקראו כן ע"ש שהם טוחות ומכסות בחלב והוא מל' וטח את הבית (ויקרא י"ד:מ"ב):

לשכוי. הלב נקרא כן לפי שהוא צופה ומביט את הנולדות ותרגומו של שדה צופים (במדבר כ"ג:י"ד) הוא חקל סכותא וכן נאמר עברו משכיות לבב (תהילים ע"ג:ז'):

פסוק לז
יספר. מל' ספיר והוא שם אבן יקר הבהיר מאד ור"ל עושה אותם בהירים כספיר:

ונבלי. ונודות כמו ונבליהם ינפצו (ירמיה מח) ועל העננים יאמר בל' שאלה:

פסוק לח
בצקת. מל' יציקה והתכה:

רגבים. הם חתיכות עפר כמו רגבי נחל (לעיל כא):

פסוק מ
ישוחו. יכופפו קומתם כמו קודר שחותי (תהלים לה):

במעונות. מל' מעון ומדור:

למו ארב. לארוב וכן למו פי (לקמן מ):

פסוק מא
צידו. ענין מזון כמו לחם צידם (יהושע ט):

פרק לט

פסוק א
יעלי סלע. הוא תיש הבר:

חולל. חיל וחבלי לידה וכן חלנו כמו ילדנו (ישעיהו כ"ו:י"ח):

תשמור. ענין השגחה על דבר מה שלא יעבור המועד וכן משמרות כהונה ולויה יקראו כן עש"ז:

פסוק ג
תכרענה. מל' כריעה על הברכים:

תפלחנה. ענין בקיעה כמו יפלח כליותי (לעיל טז) ור"ל יצאו דרך הבקיעה ודוגמתו מקבת בור נקרתם (ישעיהו נ"א:א') ומשפטו יצאתם דרך נקרה:
חבליהם. חבלי הלידה:

פסוק ד

יחלמו. ענין בריאות כמו בריר חלמות (לעיל ו):
בבר. ויוצא אותו החוצה (בראשית ט"ו:ה') ת"א לברא:

פסוק ה

פרא. הוא חמור הבר:
חפשי. לחירות:
ומוסרות. קשרי רצועות העול כמו מוסרות ומוטות (ירמיה כז):
ערוד. פרא למוד מדבר (שם ב) תרגומו כערודא:

פסוק ו

ערבה. מלחה עניינם כמו מדבר וכן בארץ ערבה ושוחה (שם) וכמו ארץ מלחה (שם טז):

פסוק ז

תשואות. ענין המיה ורעש כמו תשואות חן (זכריה ד):
נוגש. הוא הכופה על המלאכה:

פסוק ח

יתור. ירגל כמו מתור הארץ (במדבר יב):

פסוק ט

היאבה. הירצה כמו לא אבה יבמי (דברים כ"ה:ז'):
רים. כמו ראם והיא חיה גדולה:
יליך. ענין התמדה כמו צדק ילין בה (ישעיהו א':כ"א):
אבוסך. הוא המקום שמאכילין שם את הבהמות כמו וחמור אבוס בעליו (שם):

פסוק י

בתלם עבותו. הביי"ת משמשת בשנים כאלו אמר בתלם בעבותו ותלם היא הערוגה הנעשה בחרישה כמו תלמי שדי (הושע יב):
ישדד. ענין כתישת רגבי העפר וכן ישדד לו יעקב (שם י):

פסוק יא

ותעזוב. ענין הנחה:
יגיעך. התבואה הבא בעמל ויגיעה:

פסוק יב
יאסוף. יכניס אל הבית:

פסוק יג
כנף. בעל כנף וכן כל עוף כנף (בראשית א׳:כ״א) ור״ל בעל כנף ששמו רננים:
נעלסה. ענין שמחה וגילה כמו נתעלסה באהבים (משלי ז):
אם. הוא כמו או וכן יאמר בהפך או במקום אם וכמ״ש או נודע כי שור נגח הוא (שמות כ״א:ל״ו):
אברה. ענינו כמו כנף וכן אבר כיונה (תהילים נ״ה:ז׳) ור״ל בעל כנף חסידה או נוצה והם שמות מיני עופות:

פסוק טו
תזורה. ענין מעוך להוציא הבלוע וכן והזורה תבקע אפעה (ישעיהו נ״ט:ה׳):
תדושה. מל׳ דישה וכתישה:

פסוק טז
הקשיח. הוא מלה מורכבת מן קשה ומן סח ור״ל הקשה לבה וסחה מדעתה ועם כי היא בשי״ן וכן תקשיח לבנו מיראתך (שם סג):

פסוק יז
השה. השכיחה כמו אתם ישראל לא תנשני (שם מד):

פסוק יח
תמריא. מל׳ מרי ומרד:
תשחק. תלעג:

פסוק כ
התרעישנו. מל׳ רעש:
הוד. הדר ופאר:
נחרו. הקול היוצא מנחיריו הם נקבי האף וכן נחרת סוסיו (ירמיהו ח׳:ט״ז) אימה ופחד:

פסוק כא
יחפרו. ירגלו ויחפשו כמו לחפור את הארץ (יהושע ב׳:ב׳):
נשק. כלי זיין כמו בנשק יבערו (יחזקאל לט):

פסוק כב
יחת. יפחד כמו אל תחת (ירמיה א):

פסוק כג
אשפה. כן נקרא נרתק החצים כמו אשפתו כקבר פתוח (שם ה):
להב. ברזל החנית והכדון יקראו להב כי יבריקו כלהב אש וכן ולהבת חניתו (ש"א יז):

פסוק כד
ורוגז. ענין חרדה ומהירות התנועה:
יגמא. ענין בליעה ושתיה כמו הגמיאיני נא (בראשית כד):

פסוק כה
בדי. בהרבה כמו בדי אש (ירמי' כא):
האח. הוא ל' שמחה כמו האח נפשנו (תהלים לה):
יריח. מל' ריח ור"ל ירגיש:
רעם. כמו רעש:

פסוק כו
יאבר. מל' אברה וכנף ור"ל יעוף בכנפיו:
נץ. שם עוף:

פסוק כז
קנו. מלשון קן ומדור:

פסוק כח
שן סלע. כן יקרא החדוד הבולט מן הסלע וכן שן הסלע מהעבר מזה (שמואל א יי"ד:ד')
והוא מושאל משן הפה הבולט:
ומצודה. מגדל גבוה כמו מצדות סלעים (ישעיה לג):

פסוק כט
חפר. מרגל ומחפש:

פסוק ל
ואפרוחיו. כן יקראו העופות בקטנותם כמו אפרוחים או בצים (דברים כ"ב:ו'):
יעלעו. יבלעו כמו ושמת שכין בלועך (משלי כ"ג:ב'):

פרק מ

פסוק ב
הרוב. מל' ריב:
יסור. מל' מוסר:

פסוק ד
למו פי. אל פי כמו למו עצתי (לעיל כט):

פסוק ז
אזר. חגור:

כגבר. כאיש גבור:

חלציך. מתניך:

פסוק ח
תפר. מל' הפרה ובטול:

פסוק ט
זרוע. ענין כח כי הוא נתון בזרוע:

תרעם. מל' רעם ורעש:

פסוק י
עדה. מל' עדי וקשוט:

גאון. גאוה:

פסוק יא
הפץ. פזר כמו יפץ קדים (לעיל לח):

עברות. מל' עברה וזעם:

פסוק יב
הכניעהו. מל' הכנעה:

והדוך. ענין כתישה כמו תשב אנוש עד דכא (תהילים צ':ג'):

פסוק יג
טמנם. ענין ההסתרה במקום נסתר כמו והנם טמונים בארץ (יהושע ז':כ"א):

חבוש. ענין תפיסה וסגירה כמו מבכי נהרות חבש (לעיל כח):

פסוק טו
נא. עתה:

בהמות. כך שמו בהמות וכמ"ש בהמות בהררי אלף (תהילים נ':י') והוא שור הבר:

פסוק טז
ואונו. וכחו כמו מצאתי און לי (הושע י"ב:ט'):

בשרירי. בטבורו כמו שררך אגן הסהר (ש"ה ז):

פסוק יז
יחפוץ. יחפוז צד"י במקום זי"ן כי זסשר"ץ מתחלף והוא מל' חפזון ומהירות:
פחדיו. ביציו כי מרוח אשך (ויקרא כ"א:כ') ת"א מריס פחדין:
ישורגו. ענין סעיף וענף כמו הלבינו שריגיה (יואל א):

פסוק יח
אפיקי. ענין חוזק כמו ומזיח אפיקים רפה (לעיל יב):
גרמיו. עצמיו כמו תשבר גרם (משלי כה):
כמטיל. ענין משא כבד כמו ונטל החול (שם כז):

פסוק כ
בול. כמו יבול בחסרון פ"א הפעל וכן כל תוכל (לקמן מב) ומשפטו יכל ויבול ענינו צמח האדמה כמו יבול הארץ (שופטים ו):

פסוק כא
צאלים. מל' צל:
ובצה. ענינו טיט הלח כמו היגאה גומא בלא בצה (לעיל ח):

פסוק כב
יסוכוהו. מלשון סכך:
ערבי נחל. שם אילני סרק הגדלים אצל הנחל:

פסוק כג
יעשוק. מל' עושק וגזל:
נהר. ר"ל כל נהר אשר ישתה ממנו:
יחפוז. מל' חפזון ומהירות:
יגיח. ענין המשכה כמו בגיחו מרחם יצא (לעיל לח):

פסוק כד
בעיניו. הבי"ת תבא במקום עד כמו בהשמים חסדך (תהילים ל"ו:ו') ומשפטו עד השמים ועיניו הוא ענין מעין מים כמו עין המים (בראשית טו):

פסוק כה
בחכה. הוא מכלי הצדיה כמו משליכי ביאור חכה (ישעיהו י"ט:ח'):
תשקיע. ענין שימת הדבר בעומק כמו ככה תשקע בבל (ירמיהו נ"א:ס"ד):

פסוק כו
אגמון. וחוח גם הם מכלי הצדיה האגמון הוא כעין מחט כפוף כגומא שע"פ המים:

פסוק ל
יכרו. ענין סעודה כמו כרה גדולה (מ"ב ו):
חברים. בעלי הקסמים כמו וחובר חבר (דברים יח):
יחצוהו. ענין חלוקה כמו ותחץ לארבע רוחות (דניאל יא):
כנענים. סוחרים כמו כנענים נכבדי ארץ (ישעיה כג):

פסוק לא
התמלא. ענין חתוך וכריתה כמו ימולל ויבש (תהלים צ):
בשכות. מל' סכין ועם היא בשי"ן וכן ושמת שכין בלועיך (משלי כ"ג:ב'):
ובצלצל. הוא שם כלי מכלי הצדיה אשר בו יוצלל וישקע ראש הדג והוא מלשון צללו כעופרת (שמות ט"ו:י') שר"ל נשקעו בעומק:

פרק מא

פסוק א
יוטל. יושלך:

פסוק ב
יעורנו. מל' התעוררות:

פסוק ד
בדיו. אבריו וכן יאכל בדי עורו (לעיל יח) והוא מושאל מבדי האילן:
ודבר גבורות. וענין גבורות כמו על דבר פעור (במדבר כה):
וחין. כמו וחן היות לדוד ניר (מלכים א י"א:ל"ו) והוא כמו נר:
ערכו. מל' ערך ושומא:

פסוק ה
פני לבושו. הלבוש הנראה לעין יקרא פני וכן אל מול פניו (שמות כ"ח:כ"ה):
רסנו. והוא הדבר ההושם בפי הסוס להטותו הדרך ע"י כמו במתג ורסן (תהלים לב):

פסוק ז
אפיקי. ענין חוזק כמו אפיקי נחושה (לעיל מ):
חותם. ענין סתימה כמו כי חתום הוא (ישעיה כט):
צר. דחוק:

פסוק ח
ורוח. כן יקרא האויר וכן שאפה רוח (ירמיה ב):

פסוק ט
איש באחיהו. כן יאמר בדברים השווים וכן מקבילות הלולאות אשה אל אחותה (שמות כ"ו:ה'):
יתפרדו. מל' פרוד והפרשה:

פסוק י
עטישותיו. לשון עטוש ידוע בדרז"ל וכן אמרו המתעטש בתפלתו (ברכות כד):
תהל. תזריח כמו בהלו נרו (לעיל כט):
כעפעפי. הוא אישון העין והושאל לבקיעת אור השחר וכן בעפעפי שחר (לעיל ג):

פסוק יא
לפידים. הוא העץ שמנדדים בו האש ואף הוא יבער מן האש וכן כלפיד יבער (ישעי' סב):
כידודי. עניינו ניצוצות ואין לו דומה:
יתמלטו. יושלכו כמו אל מראיו יוטל:

פסוק יב
מנחיריו. הם נקבי האף כמו הוד נחרו אימה (לעיל לט):
כדוד. כקדרה כמו בסירות ובדודים (דה"ב לב):
נפוח. מעלה רתיחה כמו סיר נפוח אני רואה (ירמיה א) ויקרא כן כי מעלה נפוחים ואבעבועות:
ואגמון. הם כלי מכלי הבשול:

פסוק יג
נפשו. על הנשימה יאמר בדרך שאלה:
גחלים. בחסרון כ"ף הדמיון ורבים נמצאים כן:
תלהט. תבער ותשרף כמו תלהט הרים (תהלים פג):
ולהב. שלהבת:

פסוק יד
יליון. ענין התמדה:
תדוץ. תגיל ותשמח כי שישו אתה משוש (ישעי' סו) תרגומו דוצו:
דאבה. עצבון כמו ודאבון נפש (דברים כח):

פסוק טו
מפלי. ענין הבקיע וההבדל ובדרז"ל אית ביה פילי (פסחים מד) והוא קרוב ללשון אשר יפלה ה' (שמות יא) שהוא ענין הפרשה והבדלה:

ימוט. מל' נטיה:

פסוק טז

כפלח. כן יקרא אבן הרחים וכן פלח רכב (שופטים ט':נ"ג) כי פלח הוא ענין בקוע כמו יפלח כליותי (לעיל יז) ואבני הרחיים העליון והתחתון נראים כאלו נבקעו מאבן אחת:

פסוק יז

משתו. כמו משאתו באל"ף והוא מל' נשא ורוממות:

יגורו. יפחדו כמו ויגר מואב (במדבר כב):

אילים. חזקים כמו אל גוים (יחזקאל לא):

משברים. כן יקראו גלי הים כמו משבריך וגליך (יונה ב':ד') ע"ש שנראים כמשברים את הים ואף המה יושברו מעצמן:

יתחטאו. ענין חסרון כמו קולע באבן אל השערה ולא יחטיא (שופטים כ':ט"ז):

פסוק יח

חנית מסע ושריה. הם שמות כלי זיין:

פסוק כ

בן קשת. אמר בדרך השאלה על החץ היוצא מן הקשת כבן היוצא מן האם:

קלע. כן שם הכלי אשר יזרקו בו האבנים וכן כף הקלע (ש"א כה):

פסוק כא

תותח. שם כלי מה עשוי לזרוק בו אבנים גדולות להפיל החומה:

כידון. מין חנית או רומח:

פסוק כב

חדודי. מל' חד וחריף:

חרש. כמו חרס בסמ"ך:

ירפד. ענין הצעה למשכב כמו רפדתי יצועי (לעיל יז):

חרוץ. מל' חריצים וחדודים כמו למורג חרוץ (ישעיה מא):

עלי. כעלי ותחסר כ"ף הדמיון:

פסוק כג

כסיר. כעין קדרה כמו סיר הבשר (שמות ז):

מצולה. עומק הים כמו ותשליכני מצולה (יונה ב):

כמרקחה. ענין ערבוב כמו רוקח מרקחת (שמות ל):

פסוק כד
נתיב. שביל ודרך:
תהום. עומק הים:

פסוק כה
העשו. כמו העשוי ביו"ד ור"ל אשר עשוי ודוגמתו הבאה ליעקב (בראשית מ"ו:כ"ו) ומשפטו אשר באה:
חת. ענין פחד כמו ואל תחת (יהושע א):

פסוק כו
בני שחץ. אנשי גאוה כמו לא הדריכוהו בני שחץ (לעיל כח):

פרק מב

פסוק ב
כל. כמו יכול והוא מל' יכולת ונפלה פ"א הפעל וכן בול הרים (לעיל מ):
יבצר. ימנע כמו ועתה לא יבצר מהם (בראשית י"א:ו'):
מזמה. מחשבה ור"ל חכמה כי החכמה היא במחשבה:

פסוק ג
נפלאות. מכוסות כמו כי יפלא ממך דבר (דברים י"ז:ח'):

פסוק ז
אלי. בעבורי:

פסוק ח
לכם. לעצמיכם:
כי אם. כי כאשר:
נבלה. דבר כעור וגנות ועש"ז יקרא פחות המעלה איש נבל:

פסוק י
שבות. מלשון השבה:
למשנה. לכפל כמו וכסף משנה (בראשית מג):

פסוק יא
לפנים. בימים הקדמונים כמו וזאת לפנים בישראל (רות ד':ז'):
קשיטה. שם מטבע מעה וכן במאה קשיטה (בראשית לג):
נזם. עדי האף כמו ונזמי האף (ישעיה ג):

פסוק יב

אחרית. סוף הימים:

צמד. זוג כמו ויקח צמד בקר (ש"א י"א):

פסוק יד

ימימה. החמה תקרא יום כמ"ש לרוח היום (בראי ג):

קציעה. מין בושם וכן מור ואהלו' קציעות (תהלים מה):

קרן. ענין זוהר והארה כמו קרן עור פניו (שמות ל"ד:כ"ט):

הפוך. שם אבן יקר כמו אבני פוך ורקמה (דה"א כ"ט):